

GODIŠNJI
IZVEŠTAJ
O STANJU LJUDSKIH
PRAVA LGBT OSOBA
U SRBIJI ZA 2012. GODINU

Gej Strejt Alijansa Gay Straight Alliance

www.gsa.org.rs

SADRŽAJ

I	2012. GODINA - UKRATKO	3
II	DOGAĐAJI OD ZNAČAJA ZA STATUS LJUDSKIH PRAVA I POLOŽAJ LGBT OSOBA U SRBIJI U 2012. GODINI	6
III	PRAVNI OKVIR	10
IV	STAVOVI POLITIČARA, POLITIČKIH PARTIJA I POLITIČKA PARTICIPACIJA	12
V	NEPOVREDIVOST FIZIČKOG I PSIHIČKOG INTEGRITETA	15
VI	PRAVO NA PRAVIČNO SUĐENJE I PRAVO NA JEDNAKU ZAŠTITU PRAVA I NA PRAVNO SREDSTVO	26
VII	ZABRANA IZAZIVANJA RASNE, NACIONALNE I VERSKE MRŽNJE	31
VIII	SLOBODA OKUPLJANJA	32
IX	PRAVO NA OBRAZOVANJE	34

I 2012. GODINA – UKRATKO

Bezbednost i sigurnost LGBT osoba i problem nasilja nad njima i dalje je gorući. U odnosu na 2011. godinu, u 2012. nije zabeležen primetan porast broja slučajeva nasilja i diskriminacije koji su prijavljeni GSA, ali je njihova odlika i dalje značajan broj slučajeva fizičkog nasilja ili pokušaja napada po osnovu stvarne ili pretpostavljene seksualne orijentacije i rodnog identiteta. Fizički napadi i pokušaji fizičkih napada čine oko 70 % prijavljenih slučajeva u 2012. dok su ostalo pretnje, govor mržnje i diskriminacija. Slučajevi nasilja i diskriminacije po osnovu seksualne orijentacije i rodnog identiteta se dešavaju tokom cele godine, međutim kao i u nekoliko prethodnih godina njihova učestalost je koncentrisanija u periodu oko Parade ponosa. Dok je u 2011. najzapaženiji i najbrutalniji bio slučaj napada na A.Ž. zbog toga što je nosila majicu sa obežjem Parade ponosa, u 2012. to je bio slučaj gej mladića V.M. (25) koga je grupa napadača u septembru 2012. pretukla u blizini jednog beogradskog gej kluba. U ovom napadu je najverovatnije kao oružje korišćen i mesarski čekić a V.M. je zadobio teške telesne povrede.

Trend povećanog broja slučajeva koji se prijavljuju policiji na sopstvenu inicijativu od strane žrtava primećen u 2011. se nastavio i u 2012. pa je tako od ukupnog broja fizičkih napada i pokušaja fizičkih napada koji su prijavljeni GSA nešto više od 70% prijavljeno i policiji i/ili dalje procesuirano pred nadležnim organima. Ovo je veoma važan podatak jer je u prethodnim godinama bilo izraženo nepoverenje LGBT osoba prema policiji i sudovima, te je spremnost za prijavljivanje i procesuiranje ovih slučajeva pred nadležnim organima bilo minimalno. Iako već drugu godinu za redom GSA beleži pozitivan trend prijavljivanja slučajeva policiji i spremnost žrtvi da se kroz institucije bore za pravdu, važno je napomenuti da još uvek najveći broj slučajeva ostaje neprijavljen, u tzv. sivoj zoni, te je neophodno da nadležni organi a pre svega policija u narednom periodu započnu sistematski rad na povećanju broja prijavljenih slučajeva nasilja i diskriminacije nad LGBT osobama.

Pravna služba GSA od 2009. godine od kada postoji, kroz procesuiranje slučajeva nasilja i diskriminacije i zastupanje žrtava pred sudovima u Srbiji, značajno je doprinela kreiranju sudske prakse kada se radi o slučajevima na osnovu seksualne orijentacije i rodnog identiteta. U ovom trenutku Pravna služba GSA pred sudovima vodi 32 sudska procesa. U 2012. je završeno nekoliko sudskih slučajeva tj. dobijene se pravosnažne osuđujuće presude. Apelacioni sud u Beogradu doneo je pravosnažnu presudu protiv dnevnih novina "Press" d.o.o. za govor mržnje prema LGBT osobama tj. potvrđena je presuda Prvog osnovnog suda u Beogradu. U oktobru 2012. presuda Prvog osnovnog suda u Beogradu iz jula 2012. za tešku diskriminaciju LGBT populacije protiv Nebojše Bakareca, gradskog odbornika i funkcionera Demokratske stranke Srbije (DSS) je postala pravosnažna, nakon što osuđeni Bakarec nije uložio žalbu. S druge strane, u septembru 2012. Apelacioni sud u Beogradu ukinuo je prvostepenu presudu protiv Dragana Markovića Palme, predsednika Jedinostvene Srbije (JS) i narodnog poslanika, za tešku diskriminaciju LGBT osoba i zbog proceduralnih propusta vratio postupak na ponovno suđenje.

Najznačajnija pravosnažna presuda je Pravnoj službi GSA uručena krajem 2012. godine i odnosi se na presudu Apelacionog suda u Novom Sadu kojom je utvrđeno diskriminatorno ponašanje i težak oblik diskriminacije protiv M.A. (25) iz Vršca od strane njegovog kolege Daria K. (26) iz Vlajkovca. Diskriminacija je vršena nekoliko meseci u kontinuitetu na radnom mestu u privatnoj firmi u Vršcu gde su obojica bili zaposleni. Ovo je prva pravosnažna presuda u Srbiji po osnovu Zakona o zabrani diskriminacije koja se tiče diskriminacije izvršene na radnom mestu zbog drugačije seksualne orijentacije. Pravna služba GSA, koja je zastupala oštećenog M.A. je proces protiv Daria K. vodila od aprila 2011. godine. Pravosnažnom presudom Apelacionog suda je Dariu K. naloženo da oštećenom M.A.

isplati 180 hiljada dinara za pretrpljene duševne bolove zbog povreda prava ličnosti, ugleda i časti, kao i da Pravnoj službi GSA nadoknadi sudske troškove u iznosu od 99 hiljada dinara.

Pravosudni sistem je u 2012. nastavio nešto dinamičniji rad iskazan i u 2011., kako na pojedinačnim slučajevima nasilja i diskriminacije, tako i u slučajevima koje se odnose na ekstremističke desničarske organizacije i njihove članove. Ustavni sud Srbije je u martu 2012. usvojio žalbu osobe koja posle promene pola nije dobila pravo da u matičnoj knjizi promeni ime i naložio promenu u roku od 30 dana. U junu 2012. Ustavni sud je zabranio desničarsku ekstremističku organizacija "Obraz" u postupku koje je Republičko javno tužilaštvo započelo u oktobru 2009. Međutim, postupci koji su se pred sudovima vodili protiv članova Obraza zbog diskriminacije i organizacije napada pred Parade ponosa 2009. i 2010. i u kojima su donešene osuđujuće prvostepene presude su odlukom Apelacionog suda u Beogradu vraćene na ponovno suđenje. Takođe, Ustavni sud Srbije je odbacio zahtev za zabranu desničarskih ekstremističkih organizacija "Naši" i "1389".

Kao što je do sada više puta naglašeno, Srbija ima adekvatan pravni okvir za borbu protiv nasilja i diskriminacije ali i dalje postoji problem njegove implementacije. Ovaj pravni okvir je krajem 2012. zaokružen uvođenjem tzv. zločina iz mržnje u Krivični zakonik Republike Srbije što je najznačajniji zakonodavni korak preduzet prošle godine a koji se odnosi i na LGBT populaciju. Na inicijativu GSA i Jukom-a, a na predlog Ministarstva pravde i državne uprave, članom 54a Krivični zakonik je dopunjen delima počinjenim iz mržnje koja će se pri izricanju kazni uzimati kao obavezna otežavajuća okolnost, a među nabrojanim osnovama u ovom članu zakona nalazi se i seksualna orijentacija i rodni identitet. I dalje veliki problem za rad na poboljšanju položaja LGBT populacije predstavlja nepostojanje državne statistike o slučajevima nasilja po osnovu seksualne orijentacije i rodnog identiteta jer se u bazama podataka nadležnih institucija svi zavedeni slučajevi vode po vrsti dela a ne po motivu, ali se očekuje da država uvođenjem zločina iz mržnje u KZ otpočne i sa formiranjem i praćenjem statistike koja se odnosi na ove slučajeve.

Što se tiče prava na slobodu okupljanja LGBT populacije za 2012. godinu ne možemo reći da ono bilo potpuno uskraćeno već da se sprovodilo selektivno. Policija je i u 2012. nastavila da štiti mesta okupljanja LGBT populacije kao što su klubovi i kafići, ali i događaje koje organizuju LGBT organizacije. U junu 2012. nekoliko organizacija koje se bave LGBT ljudskim pravima (Kvirija centar, Parada ponosa, Labris i Žene u crnom) organizovale su šetnju centrom Beograda povodom obeležavanja Dana ponosa 27. juna. Takođe, kroz projekat „Zajedno za jednakost LGBT osoba“, koji je sprovela GSA u saradnji sa još četiri organizacije, u Beogradu, Novom Sadu i Nišu organizovane su uspešne akcije na gradskim trgovima, dok je u Kragujevcu ovaj događaj zabranjen od strane gradskih vlasti zbog bezbednosti. Parada ponosa je zabranjena 3. oktobra 2012. od strane Ministarstva unutrašnjih poslova. Bezbednosni rizici su već drugu godinu za redom bili razlog za ovakvu odluku MUP. Pride week, kao prateći program Parade ponosa koji se održava od 2010. godine, održan je i prošle godine, a policija je sa značajnim snagama (oko 2000 policajaca prema pisanju medija) zaštitila izložbu „Ecce homo“ koja je bila deo programa Pride week-a 2012.

Iako je došlo do određenih pomaka u domenu rada institucija i odnosa političkih činilaca, i dalje je izražen problem homofobije i transfobije u društvu. LGBT populacija, prema istraživanju kancelarije Poverenice za zaštitu ravnopravnosti, i dalje spada u jednu od najugroženijih manjinskih grupa prema kojoj postoji velika socijalna distanca i koja je izložena diskriminaciji na različitim nivoima i u različitim oblastima.

Najznačajniji pomak koji se tiče kreiranja sektorske politike za poboljšanje položaja LGBT osoba je načinila Kancelarija za ljudska i manjinska prava Vlade republike Srbije izradivši nacrt nacionalne Strategije za borbu protiv diskriminacije koja obuhvata 9 najranjivijih društvenih grupa među kojima je

i LGBT populacija. U izradi dela Strategije koji se odnosi na LGBT populaciju, učestvovao je i najveći broj postojećih LGBT organizacija. Takođe, Kancelarija je kroz saradnju sa Savetom Evrope na projektu koji se odnosi na poboljšanje položaja LGBT osoba i sprovođenje Preporuka Saveta ministara i u kome učestvuje 6 zemalja među kojima i Srbija, napravila i prvu konferenciju-seminar u organizaciji države koja se odnosi na ovu temu i učestvovala je na nekoliko različitih seminara u drugim zemljama. Kancelarija, a u prethodnom sazivu Vlade i Uprava za ljudska i manjinska prava, je takođe podržavala LGBT prava i LGBT organizacije kako javno, kroz afirmativne pouke i izjave, tako i kroz dodelu finansijskih sredstava za tematske projekte.

U maju 2012. u Srbiji su održani opšti izbori. Kroz kampanju pod nazivom „Bitno je!“ Gej strejt alijansa je tokom izbora aktuelizovala temu LGBT ljudskih prava. Kroz kampanju na društvenim mrežama, pitanja aktivista i aktivistkinja na raznim predizbornim događajima i slanjem upitnika predsedničkim kandidatima i nosiocima izbornih lista, mnoge političke stranke i kandidati su se odredili prema ovoj temi, u najvećem broju afirmativno. Na razna pitanja iz upitnika koja se tiču poboljšanja položaja LGBT populacije odgovorili su predsednički kandidati Ivica Dačić, Boris Tadić i Čedomir Jovanović, dok su Tomislav Nikolić i Muamer Zukorlić to učinili u emisijama u kojima su gostovali. Od političkih partija to su činile Demokratska stranka (DS), Liberalno demokratska partija (LDP), Srpska napredna stranka (SNS), Savez vojvođanskih Mađara (SVM), Liga socijaldemokrata Vojvodine (LSV), Socijaldemokratska partija (SDP), Socijal demokratska unije (SDU) i Nijedan od ponuđenih odgovora (NOPO). Međutim, iako su stranke u svojim izbornim kampanjama otvoreno govorile o pravima LGBT osoba, ni na jednoj izbornoj listi, kako za predsedničke, tako i za parlamentarne, pokrajinske i lokalne izbore, nije bilo kandidata koji su autovane LGBT osobe.

Nakon veoma zapaženog filma „Parada“ iz 2011. godine koji je dobio mnogobrojne internacionalne i domaće nagrade, 2012. godina je donela još pomaka i novih projekata u domenu kulture i umetnosti koji se odnose na LGBT populaciju, promociju tolerancije i razumevanja njihovog položaja. U pozorištima su se igrale nove predstave, među kojima su najzapaženije predstave „Izopačeni“ Martina Šermana i „Važno je zvati Ernest“ Oskara Vajlda. Završen je dokumentarni film o životu trans osobe „Ja kad sam bio klinac, bila sam klinka“ koji je prikazan na Berlinskom festivalu. Gej magazin „Optimist“ je nastavio redovno da izlazi i u 2012. godini, održan je i četvrti „Merlinka“ festival posvećen kvir umetnosti i filmu, a na EXIT festivalu u Novom Sadu drugi put za redom je postavljen „Loud and Queer“ stejdž sa raznim muzičkim sadržajima.

II DOGAĐAJI OD ZNAČAJA ZA STATUS LJUDSKIH PRAVA I POLOŽAJ LGBT OSOBA U SRBIJI U 2012. GODINI

hronološki

Januar

- Na klinici GAK Narodni front u Beogradu izvršena je prva operacija promene pola u Srbiji o trošku države
- Na sceni "Raša Plaović" Narodnog pozorišta u Beogradu premijerno je izvedena predstava "Važno je zvati se Ernest", autora Oskara Vajlda, koja govori o odnosu među nekolicinom gej prijatelja, opterećenih skrivanjem seksualne orijentacije i posledičnim zapletima

Februar

- Komitet pravnika za ljudska prava (YUCOM) i Gej strejt alijansa (GSA) uputili su državnim institucijama inicijativu za uvođenje zločina iz mržnje u Krivični zakonik RS
- Apelacioni sud u Beogradu doneo pravosnažnu presudu protiv dnevnih novina "Press" d.o.o. za govor mržnje prema LGBT osobama po tužbi Pravne službe GSA čime je potvrđena prvostepena presuda Prvog osnovnog suda u Beogradu

Mart

- Prvostepenom presudom Višeg suda u Beogradu S.V. je dobio kaznu od tri meseca zatvora, uslovno na dve godine, zbog pretnji LGBT populaciji na Fejsbuku uoči zabranjene Parade ponosa 2011. godine
- Ustavni sud Srbije usvojio je žalbu osobe koja posle promene pola nije dobila pravo da u matičnoj knjizi promeni ime i naložio promenu u roku od 30 dana
- GSA je povodom parlamentarnih i predsedničkih izbora pokrenula kampanju "Bitno je!" sa ciljem da aktuelizuje pitanje položaja LGBT osoba u predizbornoj kampanji
- Mladen Obradović, jedan od vođa Obraza, prvostepenom presudom Prvog osnovnog suda u Beogradu osuđen je na 10 meseci zatvora zbog diskriminacije prema LGBT populaciji pred neodržanu Paradu ponosa 2009. godine

Maj

- Uprava za ljudska i manjinska prava Ministarstva za ljudska i manjinska prava, državnu upravu i lokalnu samoupravu otpočela je izradu Nacionalne strategije za borbu protiv diskriminacije
- U beogradskom Medija centru organizacija Labris i druge članice Koalicije protiv dis-

- kriminacije predstavile su modele Zakona o registrovanim istopolnim zajednicama i Zakona o priznavanju pravnih posledica promene pola i utvrđivanja transeksualizma
- Povodom Međunarodnog dana borbe protiv homofobije i transfobije (IDAHO), na zgradi Poverenika za zaštitu ravnopravnosti istaknuta je zastava/platno duginih boja, simbol LGBT populacije
 - Predrag Azdejković, urednik gej magazina „Optimist“ i predsednik Gej lezbejskog info centra (GLIC) jednoglasno je izabran za člana Komisije za žalbe Saveta za štampu
 - LGBT organizacije Gej strejt alijansa, Labris, Kvirija centar i Siguran puls mladih učestvovala su na trećem Sajmu OCD u Beogradu

Jun

- GSA i još četiri NVO realizovale projekat „Zajedno za jednakost LGBT osoba“ koji je po prvi put finansirala Uprava za ljudska i manjinska prava preko programa „Kalendar ljudskih prava“ a u svrhu obeležavanja juna – meseca LGBT prava
- Ulične akcije u sklopu projekta „Zajedno za jednakost LGBT osoba“ organizovane su na gradskim trgovima u Beogradu, Novom Sadu i Nišu, dok je u Kragujevcu ta akcija zabranjena od strane lokalnih vlasti iz bezbednosnih razloga
- Aktivisti nevladinih organizacija Žene u crnom, Labris, kvirija centar i Parada ponosa Beograd, za 27. jun – Dan ponosa organizovali su šetnju centrom Beograda
- Ustavni sud Srbije zabranio ekstremistički desničarski pokret „Obraz“
- Hakovan je sajt GSA

Jul

- Prvi osnovni sud u Beogradu doneo je prvostepenu osuđujuću presudu protiv Nebojše Bakreca, gradskog odbornika i funkcionera Demokratske stranke Srbije (DSS) za tešku diskriminaciju LGBT populacije u postupku koji je pokrenula Pravna služba GSA
- LGBT organizacije Gej strejt alijansa, Labris, Kvirija centar, Siguran puls mladih i Izadigrupa za podršku gej muškarcima iz Novog Sada učestvovala su na Sajmu aktivizma EXIT festivala u Novom Sadu („EXIT Place to Move“)
- „Loud & Queer Cruising Point stejdž“ organizovan je drugu godinu za redom na muzičkom EXIT festivalu u Novom Sadu

Avgust

- Kancelarija za ljudska i manjinska prava Vlade Republike Srbije nastavlja rad na Strategiji za borbu protiv diskriminacije i izrađuje prvu radnu verziju ovog dokumenta

Septembar

- Gej mladić V.M. (25) brutalno je pretučen od strane grupe napadača u blizini jednog beogradskog gej kluba, pri napadu je najverovatnije korišćen mesarski čekić
- Napadnuta su dvojica mladića u Smederevu zbog pretpostavljene seksualne orijentacije, nakon nekoliko dana napadači su uhapšeni
- Apelacioni sud u Beogradu zbog proceduralnih propusta ukinuo je prvostepenu pre-

sudu protiv Dragana Markovića Palme, predsednika Jedinствene Srbije (JS) i narodnog poslanika, za tešku diskriminaciju LGBT osoba i vratio postupak na ponovno suđenje

- Ekstremističke desničarske organizacije „Dveri“ i „SNP Naši“ zatražile su od državnih organa zabranu Parade ponosa na 100 godina

Oktobar

- U Beogradu je održan treći Pride week, prateći program Parade ponosa 2012.
- U okviru Pride week-a održana je kontroverzna izložba „Ecce homo“ koju je zbog pretnji ekstremnih desničara štitilo 2000 policajca
- Ponovo je hakovan sajt GSA a nakon obaranja sajta ostavljena je poruka „Čekamo vas“
- Ekstremistička desničarska organizacija „SNP Naši“ predstavila je predlog Zakona o zabrani gej prajd propagande na teritoriji Srbije
- Ministarstvo unutrašnjih poslova (MUP) zabranilo je održavanje Parade ponosa iz bezbednosnih razloga, drugu godinu za redom
- Ministarstvo pravde i državne uprave u radnu verziju Zakona o izmenama i dopunama Krivičnog zakonika (KZ) uvrstilo i član 54a koji se odnosi na uvođenje instituta zločina iz mržnje kao otežavajuće okolnosti
- Presuda Nebojši Bakarecu za tešku diskriminaciju LGBT populacije postala je pravosnažna nakon što osuđeni Bakarec nije uložio žalbu na prvostepenu presudu u zakonski predviđenom roku
- Hakovano je četiri sajta u vlasništvu Gej lezbejskog info centra
- Objavljena je sporna Radna verzija Zakona o izmenama i dopunama Zakona o vanparničnom postupku koja je predvidela da sud treba da izdaje dozvolu osobama koje ulaze u proces promene pola; ova radna verzija Zakona je kasnije povučena na doradu
- U Vranju je na pozorišnom festivalu „Borini dani“ izvedena premijera predstave „Narodna drama“, autorke Olge Dimitrijević, koja govori o ljubavi dve devojke u unutrašnjosti Srbije
- U Bitef teatru u Beogradu izvedena je premijera predstave „Izopačeni“, autora Martina Šermana, koja govori o progonu homoseksualaca u vreme nacističke Nemačke

Novembar

- Ekstremistička desničarska organizacija „SNP Naši“ je objavila „crni spisak“ nevladinih organizacija koje označava kao izdajničke, među 18 nevladinih organizacija na spisku su se našle i dve LGBT organizacije – GSA i Kvirija centar
- Ustavni sud Srbije odbacio je predlog Republičkog tužilaštva za zabranu rada desničarskih ekstremističkih organizacija „SNP 1389“ iz Beograda i „SNP Naši“ iz Aranđelovca
- Apelacioni sud u Beogradu ukinuo je prvostepenu presudu vodi „Obraza“ Mladenu Obradoviću kojom je osuđen na deset meseci zatvora zbog diskriminacije pred neodržanu Paradu ponosa 2009. godine i predmet vratio Prvom osnovnom sudu u Beogradu na ponovljeno suđenje

Decembar

- U znak obeležavanja 10. decembra – Dana ljudskih prava realizovan je projekat "Pravo na ljubav" Regionalnog info centra koji je podržala Kancelarija za ljudska i manjinska prava u okviru programa "Kalendar ljudskih prava"
- Grupa nevladinih organizacija, među kojima i jedna LGBT organizacija ("Atina", Centar za integraciju mladih, "Labris", Regionalni centar za manjine, Udruženje studenata sa hendikepom, "Prostor" i ŽUC), povodom Međunarodnog dana ljudskih prava, organizovala je protestnu šetnju u centru Beograda
- Država je po prvi put organizovala konferenciju-seminar sa temom LGBT prava pod nazivom "Borba protiv diskriminacije na osnovu seksualne orijentacije i rodnog identiteta" u okviru projekta Saveta Evrope
- U beogradskom Domu Omladine održan je četvrti "Merlinka" međunarodni kvir filmski festival
- završen je dokumentarni film Ivane Todorović "Ja kad sam bio klinac bila sam klinka" koji govori o životu transrodne osobe Gordane Mitrović; međunarodnu premijeru imao na filmskom festivalu u Berlinu
- Apelacioni sud u Beogradu doneo je pravosnažna osuđujuću presudu protiv Andreja Hadži Milića i kaznio ga kaznom od devet meseci zatvora zbog poziva za nasilnu promenu ustavnog uređenja povodom održavanja Parade ponosa 2010 (uoči Parade ponosa 2010. godine napisao saopštenje pod nazivom "Narod preti: Bolje rat nego gej parada" i elektronskom poštom poslao šefovima poslaničkih grupa u Skupštini Srbije, na privatne email adrese svojih prijatelja i poznanika, postavio na blog i na društvenoj mreži Facebook)
- Na predlog Vlade Srbije, Narodna Skupština Republike Srbije usvojila je Zakon o izmenama i dopunama Krivičnog zakonika (KZ) kojim je kroz član 54a uveden zločin iz mržnje kao obavezna otežavajuća okolnost pri izricanju kazni a među nabrojanim osnovama po kojima se čine dela iz mržnje se nalaze i seksualna orijentacija i rodni identitet
- Apelacioni sud u Novom Sadu donosi pravosnažnu presudu kojom je utvrđeno diskriminatorno ponašanje i težak oblik diskriminacije protiv M.A. (25) iz Vršca od strane njegovog kolege Daria K. (26) iz Vlajkovca. Ovo je prva pravosnažna presuda u Srbiji po osnovu Zakona o zabrani diskriminacije koja se tiče diskriminacije izvršene na radnom mestu zbog drugačije seksualne orijentacije. Pravosnažnom presudom Apelacionog suda je Dariu K. naloženo da oštećenom M.A. isplati 180 hiljada dinara za pretrpljene duševne bolove zbog povreda prava ličnosti, ugleda i časti, kao i da Pravnoj službi GSA nadoknadi sudske troškove u iznosu od 99 hiljada dinara

Tokom cele 2012. godine redovno je izlazio iz štampe gej magazin "Optimist" u izdanju Gej lezbejskog info centra, a film "Parada" iz 2011. godine, reditelja Srđana Dragojevića, osvojio je tri domaće i osam međunarodnih nagrada (tri na filmskom festivalu u Berlinu, dve u Tirani, po jednu u Briselu, Frajburgu i Puli).

III PRAVNI OKVIR

Za procesuiranje slučajeva nasilja i diskriminacije po osnovu seksualne orijentacije i rodnog identiteta najvažniji pravni akti su:

- Ustav Republike Srbije¹
- Krivični zakonik Republike Srbije²
- Zakon o zabrani diskriminacije³

Još nekoliko zakona sadrži opšte antidiskriminativne odredbe, a 8 važećih zakona sadrži preciznije antidiskriminativne odredbe koje uključuju seksualnu orijentaciju i/ili rodni identitet:

- Zakon o radu⁴
- Zakon o visokom obrazovanju⁵
- Zakon o radiodifuziji⁶
- Zakon o javnom informisanju⁷
- Zakon o mladima⁸
- Zakon o zdravstvenom osiguranju⁹
- Zakon o socijalnoj zaštiti¹⁰
- Zakon o učeničkom i studentskom standardu¹¹

Takođe je važno pomenuti i važeći Zakon o okupljanju građana koji je problematičan iz više razloga koji su aktuelizovani još 2010. godine a među kojima je najvažniji neusklađenost sa Ustavom (videti Izveštaj o stanju ljudskih prava LGBT osoba u Srbiji za 2011. godinu), međutim ni u 2012. godini Ministarstvo unutrašnjih poslova, kao ovlašćeni predlagač, nije predložilo novi Zakon o slobodi okupljanja i pored vrlo konkretnih preporuka Venecijanske komisije i Radne grupe za unapređenje slobode okupljanja.

Kao što je do sada više puta naglašeno, Srbija ima adekvatan pravni okvir za borbu protiv nasilja i diskriminacije ali i dalje postoji problem njegove implementacije. Ovaj pravni okvir je krajem 2012. zaokružen uvođenjem tzv. zločina iz mržnje u Krivični zakonik Republike Srbije što je najznačajniji zakonodavni korak preduzet prošle godine a koji se odnosi i na LGBT populaciju. Na inicijativu GSA i Komiteta pravnika za ljudska prava (YUCOM), a na predlog Ministarstva pravde i državne uprave, članom 54a Krivični zakonik RS je dopunjen delima počinjenim iz mržnje koja će se pri izricanju kazni uzimati kao obavezna otežavajuća okolnost i koji glasi:

-
- 1 http://www.parlament.gov.rs/upload/documents/Ustav_Srbije_pdf.pdf
 - 2 http://paragraf.rs/propisi/krivcni_zakonik.html
 - 3 <http://www.ravnopravnost.gov.rs/files/zakon-o-zabrani-diskriminacije.pdf>
 - 4 http://www.paragraf.rs/propisi/zakon_o_radu.html
 - 5 http://www.paragraf.rs/propisi/zakon_o_visokom_obrazovanju.html
 - 6 <http://www.uns.org.rs/Storage/Documents/2009/Zakoni/zakon%20o%20radiodifuziji.pdf>
 - 7 http://www.paragraf.rs/propisi/zakon_o_javnom_informisanju.html
 - 8 http://www.paragraf.rs/propisi/zakon_o_mladima.html
 - 9 http://www.rfzo.rs/download/Zakon_o_zdrav_osiguranju.pdf
 - 10 http://www.paragraf.rs/propisi/zakon_o_socijalnoj_zastiti.html
 - 11 http://www.paragraf.rs/propisi/zakon_o_ucenickom_i_studentskom_standardu.html

“Ako je krivično delo učinjeno iz mržnje zbog pripadnosti rasi i veroispovesti, nacionalne ili etničke pripadnosti, pola, seksualne orijentacije ili rodnog identiteta drugog lica, tu okolnost sud će ceniti kao otežavajuću okolnost, osim ako ona nije propisana kao obeležje krivičnog dela”.

I dalje veliki problem za rad na poboljšanju položaja LGBT populacije predstavlja nepostojanje državne statistike o slučajevima nasilja po osnovu seksualne orijentacije i rodnog identiteta jer se u bazama podataka nadležnih institucija svi zavedeni slučajevi vode po vrsti dela a ne po motivu, ali se očekuje da država uvođenjem zločina iz mržnje u KZ otpočne i sa formiranjem i praćenjem statistike koja se odnosi na ove slučajeve.

U Srbiji i dalje ne postoji legislativa koja na bilo koji način reguliše istopolne zajednice i imovinsko-pravne i druge odnose unutar tih zajednica. Međutim, u 2012. godini organizacija Labris i druge članice Koalicije protiv diskriminacije predstavile su model Zakona o registrovanim istopolnim zajednicama¹², kao i model Zakona o priznavanju pravnih posledica promene pola i utvrđivanja transeksualnosti, a proces lobiranja za njihovo usvajanje je u toku.

12 <http://www.mc.rs/predstavljanje-tri-modela-zakona-u-oblasti-borbe-protiv-diskriminacije.4.html?eventId=8494>

IV STAVOVI POLITIČARA, POLITIČKIH PARTIJA I POLITIČKA PARTICIPACIJA

Gej strejt alijansa (GSA; Alijansa) je odmah nakon raspisivanja lokalnih, pokrajinskih i parlamentarnih izbora u Srbiji (izbori su raspisani 13. marta 2012.) pokrenula GOTV kampanju koja je trajala do završetka drugog kruga predsedničkih izbora, pod nazivom „Bitno je!“ sa ciljem da pozove i motiviše sve LGBT osobe, njihove porodice i prijatelje da izađu na izbore i glasaju za one političke opcije koje se zalažu za poboljšanje položaja LGBT populacije, ravnopravnost i poštovanje ljudskih i manjinskih prava. Iz tih razloga GSA je 17. marta 2012. uputila dopis svim političkim strankama i grupacijama koje su najavile učešće na izborima i pozvala ih da u svoje predizborne programe i kampanje uključe pitanje ljudskih prava, među kojima i prava LGBT osoba, kao i da ponude konkretna rešenja za smanjenje nasilja, diskriminacije i homofobije u Srbiji koja će sprovesti ukoliko dođu na vlast. GSA je tom prilikom najavila i kriterijume na osnovu kojih će raditi monitoring stranačkih predizbornih kampanja.

Jedina politička grupacija kojoj GSA nije uputila ovaj poziv (a kasnije ni upitnik) je bio pokret Dveri koji je na izbore izašao kao grupa građana, jer su Dveri u poslednjih nekoliko godina koristeći homofobiju i protiveći se LGBT pravima praktično gradile svoju organizaciju, stoga GSA nije imala nikakvu dilemu u vezi njihovih stavova prema LGBT populaciji.

Kampanja „Bitno je!“ se u najvećoj meri odvijala *online*, preko web sajta GSA i društvenih mreža (Twitter i Fejsbuk), ali je i dosta štampanih medija i televizija prenosilo sadržaje iz kampanje.

Kako bi pomogla LGBT populaciji u Srbiji da stekne jasan uvid u stavove političkih stranaka, grupa i koalicija koji se tiču njenog položaja, GSA je koristila nekoliko dostupnih mehanizama kako bi od stranaka saznala kakve su njihove pozicije kao što su: pitanja na Twitteru, monitoring medija, upitnici za predsedničke kandidate i nosioce lista na parlamentarnim izborima, direktno postavljanje pitanja na predizbornim događajima, organizacija događaja na kojima su se stranke izjašnjavale i sl. Takođe, i pojedini mediji kojima je prosleđen upitnik su postavljali pitanja kandidatima o LGBT pravima u intervjuima i emisijama za vreme predizborne kampanje. Stavovi/odgovori kandidata su na sajtu GSA objavljeni u integralnim verzijama i distribuirani su preko društvenih mreža velikom broju korisnika.

Kampanja „Bitno je!“ je otpočela Twitter kampanjom u kojoj su političarima iz raznih političkih partija koji su prisutni na ovoj mreži postavljena pitanja o tome da li će njihove izborne kampanje za parlamentarne izbore obuhvatiti LGBT prava i da li će se tokom kampanje obraćati LGBT populaciji a pozitivni odgovori su dobijeni od predstavnika Demokratske stranke (DS), Libeeralno demokratske partije (LDP), socijalističke partije Srbije (SPS) i Lige socijaldemokrata Vojvodine (LSV).

Kako su 5. aprila 2012. raspisani i predsednički izbori, te su time izbori u Srbiji postali opšti, GSA se odlučila da akcenat kampanje „Bitno je!“ stavi na predsedničke i parlamentarne izbore.

Kampanja je veoma uspešno realizovana a pre svega po pitanju izjašnjavanja kandidata. O tome svedoče i afirmativni odgovori na upitnik predsedničkih kandidata među kojima su bili i bivši predsednik Srbije Boris Tadić (DS), ministar policije i predsednik SPS Ivica Dačić i predsednik opozicione Liberalno demokratske partije Čedomir Jovanović. Predsednički kandidat Srpske napredne stranke (SNS) Tomislav Nikolić se u emisiji RTS-a afirmativno odredio prema Paradi ponosa i osudio nasilje nad LGBT osobama. Još jedan kandidat za predsednika Muamer Zukorlić se takođe u emisiji na B92 bavio pitanjem položaja LGBT populacije i osudio nasilje nad njom.

Generalno, svoje stavove po pitanju LGBT prava u predizbornoj kampanji su javno iskazali kandidati i kandidatkinje na sledećim izbornim listama:

- iz koalicije „Izbor za bolji život“: Demokratska stranka (DS), Liga socijaldemokrata Vojvodine (LSV) i Socijaldemokratska partija Srbije (SDP); kandidat za predsednika ove koalicije Boris Tadić odgovorio je na upitnik GSA
- iz koalicije „Preokret“: Liberalno demokratska partija (LDP) i Socijaldemokratska unija (SDU); kandidat za predsednika ove koalicije Čedomir Jovanović odgovorio je na upitnik GSA
- iz koalicije „SPS-JS-PUPS“: Socijalistička partija Srbije (SPS); kandidat za predsednika ove koalicije Ilica Dačić odgovorio je na upitnik GSA
- iz koalicije „Pokrenimo Srbiju“: Srpska napredna stranka (SNS) i Pokret socijalista
- nosilac liste Saveza vojvođanskih Mađara (SVM) Balint Pastor odgovorio je na upitnik GSA
- prvi kandidat na listi „Nijedan od ponuđenih odgovora“ (NOPO) Nikola Tulimirović odgovorio je na upitnik GSA
- predsednički kandidat Muamer Zukorlić se o upitniku GSA i LGBT pravima izjasnio u televizijskoj emisiji

LGBT pitanjima u predizbornoj kampanji najviše su se bavili DS, LDP, SPS i LSV, dok su stranke kao što su Demokratska stranka Srbije (DSS), Srpska radikalna stranka (SRS), ali na žalost i Ujedinjeni regioni Srbije (URS), u potpunosti ignorisale ovo pitanje.

Opšti zaključci:

- Političari u Srbiji u primetno većoj meri percipiraju birački potencijal LGBT populacije. Još uvek ne postoji dovoljno inicijative da o LGBT pravima govore bez aktuelizacije ovog pitanja od strane organizacija poput GSA, međutim od predsedničkih izbora 2008. kada je Alijansa sprovela sličnu akciju (mada dosta manjeg intenziteta), vidi se jasan pomak. Zainteresovanost političkih stranaka se povećala i sada postoji više stranaka (i većih i manjih) koje računaju na LGBT glasove i spremne su da se obrate LGBT populaciji u izbornoj kampanji.
- Postoji percepcija političara o problemima LGBT populacije, ovo se naravno donekle razlikuje od odgovora do odgovora, ali se kod skoro svih smanjenje nasilja i diskriminacije spominje kao prioritet. Što se konkretnih mera tiče koje će preduzimati ukoliko dođu na vlast izdvajaju se bolja implementacija postojećih zakona kao što je Zakon o zabrani diskriminacije, edukacija i aktivna kaznena politika za počiniocima nasilja.
- Političari su u ogromnoj većini podržali uvođenje zločina iz mržnje u Krivični zakon i tu nije bilo većih razlika između socijaldemokratskih i konzervativnih političkih partija.
- Što se održavanje Parade ponosa tiče, situacija je nešto kompleksnija. Političari smatraju da sloboda okupljanja treba da se poštuje, uglavnom podržavaju ovaj događaj, ali su neki od njih suzdržani u pogledu postojanja uslova za njeno održavanje tj. bezbednosti i prihvatanje ovog događaja od strane opšte populacije.
- Na žalost, u Srbiji na listama kandidata i kandidatkinja, bez obzira o kojim se izborima radi, nije bilo javno autovanih LGBT osoba. Najveća očekivanja LGBT zajednice u ovom pogledu su bila

usmerena prema LDP-u kao stranci koja od svog postojanja podržava LGBT prava, a pre svega ka SPS-u koji je za sada jedina politička stranka koja u svojim redovima ima autovanog političara. Ovo je pitanje kojima se i te dve, ali i sve druge stranke, u narednom periodu moraju ozbiljno posvetiti jer se stiče utisak da nisu spremne da LGBT osobe u svojim redovima ohrabre i afirmišu njihove političke karijere.

- U izornoj kampanji nije zabeležen govor mržnje prema LGBT populaciji od strane kandidata za predsednika i poslanike, sem kod pokreta Dveri koji je zagovarao neodržavanje Parade ponosa, poistovećivao homoseksualne osobe sa pedofilima i tome slično.

V NEPOVREDIVOST FIZIČKOG I PSIHIČKOG INTEGRITETA

Fizički i psihički integritet je nepovrediv. Niko ne može biti izložen mučenju, nečovečnom ili ponižavajućem postupanju ili kažnjavanju, niti podvrgnut medicinskim ili naučnim ogledima bez svog slobodno datog pristanka.¹³

1. Napadi po osnovu stvarne ili pretpostavljene seksualne orijentacije/ rodnog identiteta žrtve

1.1. Napad na B.L. (23) i njenu prijateljicu u Beogradu

B.L. (23) iz Beograda je u noći između 13. i 14. januara 2012. godine u kući svoje devojke J.M. (24) sa njom, njenom majkom i prijateljicom slavila doček Srpske Nove godine. Oko 4 časa ujutru preteće SMS poruke je J.M. počeo da šalje njen bivši mladić.

Odmah je počeo da preti kako će mene i sve nas zapaliti. Mi smo pokušavale da ga smirimo, govorile mu da ide da spava jer je pijan, da treba da se smiri. Oko 5 časova je došao ispred zgrade. Izašle smo ispred sa namerom da razgovaramo sa njim i pokušamo ponovo da ga smirimo i urazumimo. Međutim, on je odmah fizički nasrnio na mene i drugaricu. J.M, njegovu bivšu tj. moju sadašnju devojku, nije dirao, ja sam mu bila glavna meta. Počeo je pesnicama da me udara, a kako je izuzetno visok i krupan muškarac, lako me je oborio na zemlju, nastavivši da me štira. Primila sam najmanje 20 udaraca, ne mogu tačno ni da se setim broja. Psovao me je sve vreme, govorio kako sam odvrtna lezbejka i kako nas sve treba pobiti. Drugaricu je udarao po glavi, a kako je ona htela da se odbrani i odgurne ga od sebe, on je pokušao i da joj odgrize prst! Srećom, nije uspeo u toj nameri.

Mama moje devojke je, shvativši da ne može da ga obuzda, pozvala policiju, koja je došla brzo, oko tri do četiri minuta nakon poziva. Policija ga je odvojila od mene i onemogućila da nastavi da me tuče, maltretira i ponižava. Čitav napad je trajao oko 10 minuta. Policija je odmah krenula da saslušava napadača, a on je nastavio pred policajcima da me psuje i naziva nas lezbejkama. Nakon toga je policija razgovarala sa nama. Ja sam bila sva u ogrebotinama i modricama. Policajci su nam ponudili prevoz do bolnice, ali smo mi odbile rekavši da će nas drug odvesti svojim automobilom. Nisu priveli napadača, a kada smo ih pitale zašto to ne učine, dobile smo odgovor da će to uraditi ukoliko mi u lekarskom nalazu budu utvrđene teške telesne povrede.

U specijalističkoj poliklinici Kliničko-bolničkog centra Zemun sam gubila svest dva puta. Lekari su mi ustanovili teške telesne povrede glave i desne ruke (kontuziju glave, oguljenu kožu na licu ispod levog oka, ogrebotine i podlive na levoj strani vrata, prelom prstiju desne šake i oguljotine u predelu desnog lakta). Drugarici su utvrđene lakše telesne povrede glave i jednog prsta.¹⁴

13 Ustav Republike Srbije, član 25.

14 Iz izjave B.L. o incidentu, Interna dokumentacija GSA, 14. januar 2012. godine

1.2. Mogući napad na nepoznatog mladića u centru Beograda

Gej strejt alijansi se 29. marta 2012. godine oko 17 časova javio M.V. (35). On je tada, neposredno pre javljanja GSA, na okretnici autobusa na Zelenom Vencu u Beogradu dok je čekao svoju narudžbinu u kiosku brze hrane slučajno čuo vozača jednog od autobusa kako uznemireno razgovara telefonom sa nepoznatom osobom.

Čuo sam da vozač govori: "Jednog od putnika su mi izgleda napali napali neki tipovi. Prvo su me pitali 'da li znam da vozim pедера u autobusu'. Tu pored njih jeste bio neki lik sa dugom kosom za koga nisam bio siguran da nije možda žensko, ali sam im rekao da ne znam koga vozim i da me ne zanima kog su opredeljenja moji putnici. Onda je taj dečko sa dugom kosom nekome telefonirao i predstavio se, pa sam čuo da se zove Ivan... Čim je to rekao, ovi tipovi su ga naterali da izađe pre nego što smo došli do Zelenjaka i uopšte ne znam šta je posle bilo!"

Ja sam, pre nego što sam čuo vozača, video policijski auto koji je kako sam pretpostavio došao na neku intervenciju, ali ja tada nisam znao šta je povod pa nisam zapisao broj autobusa iz kog je izašao vozač. To je bio bus na stanici autobusa 84.¹⁵

GSA je nakon tog razgovora prijavila opisani slučaj beogradskoj policiji.

1.3. Napad na I.M. (21) u blizini porodične kuće u Nišu

I.M. je 12. maja 2012. godine u večernjim časovima razgovarao sa prijateljicom u blizini kuće u kojoj živi, kada su im prišla dva mladića i napala I.M.

U blizini kuće sam sedeo na nekom zidiću sa drugaricom. Neka dva nama nepoznata momka su u nekom momentu sela nedaleko od nas. Po mojoj proceni su imali oko 22-23 godine. Zagledali su me, a onda su počeli nešto da šapuću jedan drugom. Trudio sam se da ne obraćam pažnju na njih, okrenuo sam im leđa i nastavio da razgovaram sa svojom drugaricom. Nakon otprilike 15 minuta su nam prišli, jedan od njih me je jako gurnuo, pa sam pao sa tog zidića, a onda je drugi krenuo da me šutira dok sam ležao na zemlji. Pokušavao sam da se odbranim i nekako uzvratim, ali su ubrzo prestali i otrčali od nas. Dok me je jedan od njih šutirao, sve vreme sam rukama štitio zube od udaraca, tako da u gornjem delu lica imam nekoliko modrica i oguljotina. Prijavio sam policiji sve. Još uvek ne mogu da verujem da su prvo skupljali hrabrost 15 minuta, a onda pritrčali i onako "junački" sa leđa me napali.¹⁶

1.4. Napad na N.J. (22) u Beogradu

N.J. se 8. juna 2012. godine oko 19 časova kod Veterinarskog fakulteta susreo sa V.J. kojeg je poznavao iz viđenja. V.J. je tada trebalo da mu, po dogovoru, da mobilni telefon koji je ranije uzeo od prijateljice N.J. pod nepoznatim okolnostima.

U njegovom društvu je bio neki meni nepoznati mladić. Čim smo se sreli, zamolili su me da krenem sa njima ka obližnjem parku kako bi se navodno susreli sa nekom njihovom drugaricom koja ih tamo čekala. Kad smo ušli u park, V.J. me je jako udario u stomak, a odmah zatim je ovaj drugi dečko

15 Iz izjave M.V. o incidentu, Interna dokumentacija GSA, 29. mart 2012. godine

16 Iz izjave I.M. o incidentu, Interna dokumentacija GSA, 13. maj 2012. godine

izvukao nož "skakavac" kojim je pokušao da me ubode, što sam izbegao. Uspeo je ipak da me poseče po desnoj šaci dok sam pokušavao da izbegnem ubod. Pokušao sam da otrčim i pobegnem, ali me je V.J. sapleo, pa sam pao na tlo. Počeli da me udaraju rukama po glavi i telu. Imam ogrebotine na levoj strani tela od pada, a zbog šutiranja sam počeo da krvarim – njih dvojica su primetili to krvarenje, pa pošto pretpostavljam da su se najverovatnije uplašili da me ozbiljnije ne povrede, podigli su me sa tla i odveli me do obližnje česme u parku da se operem. Tada su mi sa ruke skinuli dva srebrna prstena i tražili da im dam 90 evra. Pošto novac nisam imao kod sebe, otišao sam kod svoje prijateljice kojoj je trebalo da V.J. vrati telefon. Ona mi je dala taj novac, a ja sam ga zatim dao V.J. Nakon toga mi je on rekao da sa prijateljicom dođem 11. juna 2012. godine uveče na Studentski trg, kako bismo nas dvoje povukli nekakvu izjavu koju smo navodno dali policiji, a o kojoj ja ne znam ništa. V.J. mi je zapretio da će njih dvojica, ukoliko ne dođemo na dogovorenom mestu i u dogovoreno vreme, otići kod mene kući i reći mojim roditeljima da sam gej.

Nakon svega sam bio jako uplašen, pa sam prijavu policiji podneo tek danas. Od 08. juna do danas sam od V.J. dobio više poruka i pretnji da će ostvariti svoje obećanje ukoliko ne dođem sa prijateljicom na Studentski trg.¹⁷

Policija je nakon prijave identifikovala i uhvatila napadače, podnevši protiv njih krivičnu prijavu nadležnom tužilaštvu. Prema informacijama kojima raspolaže Gej strejt alijansa, sudski proces protiv optuženih još nije okončan.

1.5. Napad na S.P. (35) u Sremskoj Mitrovici

S.P. se 27. juna 2012. godine javio Gej strejt alijansi i zatražio savet u vezi nasilja i pretnji koje trpi poslednjih nekoliko meseci.

Tokom prethodnih nekoliko meseci sam u velikoj nevolji sa nasilnicima u Sremskoj Mitrovici. Mislio sam da mogu da ih izbegavam i tako "rešim" te probleme, i to ne zbog straha već zbog svoje mirne prirode, ali to očigledno ne funkcioniše. Negde oko Božićnih praznika su bila prva maltretiranja. Tri momka su me u sred grada oborila sa bicikla i ironično i grohotom se smejala. Dok su otkopčavali svoje pantalone, govori su mi: "Hajde pederu, hoćeš da nam popušiš?!", nakon čega su otišli i ostavili me na ulici. Pozvao sam policiju nakon sto su se udaljili i ispričao sve detalje, bez ikakve zadržke i rezerve. Policija je identifikovala momke koji su me napali, ali sam nekoliko dana kasnije dobio dopis iz suda da se protiv te trojice momaka obustavlja proces usled nedostatka dokaza. Kasnije su usledila smaranja po raznim kafićima po Mitrovici, dobijao sam i anonimne pozivi od ljudi koji su pored broja telefona očigledno znali i moje ime, adresu stanovanja.

Ipak, vrhunac je bio prošle nedelje kada su me presrela petorica momaka koji su prolazeći pored mene psovali i dobacivali kako će me sačekati na nekom mračnijem mestu i "izlečiti me" od moje "bolesti".¹⁸

S.P. je nakon datog saveta, početkom jula 2012. godine prijavio slučaj policiji.

17 Izjave N.J. o incidentu, Interna dokumentacija GSA, 11. i 13. jun 2012. godine

18 Izjave N.J. o incidentu, Interna dokumentacija GSA, 27. jun 2012. godine

1.6. Napad na S.M. (22) i M.J. (23) u centru Beograda

G.Z. (29) je krajem jula 2012. godine opisao Gej strejt alijansi napad koji su pretrpeli njegovi prijatelji S.M. i M.J. u noći između 14. i 15. jula 2012. godine u centru Beograda.

Bili smo u jednom kafiću na Kalemegdanu, S.M. i njegov partner M.J, još nekoliko ljudi i ja. S.M. je prilično popio i sve vreme se ponašao relativno slobodno, mazio je, grlio i ljubio M.J, što je nama u tom trenutku delovalo bezbedno, jer su ljudi koji izlaze u taj kafić prilično opušteni. Krenuli smo negde oko 3 časa ujutru kući, nas četvoro je išlo ispred, a M.J. i S.M. su polako išli za nama, tako da smo ih u jednom trenutku izgubili iz vida. Zaustavili smo se na stepeništu preko puta Francuske ambasade da ih sačekamo. Cimer M.J. i njegova drugarica su pokušavali da ga pozovu na mobilni telefon, ali se najpre nije javljao. Kada se napokon javio samo je uspeo da kaže da neki ljudi tuku S.J. i da je sav krvav.

Odmah smo krenuli natrag da ih pronađemo i vidimo šta se dešava. Prijateljica M.J. je pozvala i policiju i rekla im da joj tuku prijatelja na Kalemegdanu, dala im lokaciju i sve informacije koje je imala u tom trenutku i svoje ime. Sreli smo ih na pola puta, u delu gde se često održavaju izložbe fotografija. S.M. je išao ispred krvavog lica, van sebe, a za njim M.J. Svi ubeđivali S.M. da se smiri i pribere i da krene u Urgentni centar, ali je on bio vrlo uzrujan, tvrdoglav i neracionalan i odbijao je da poslušava savet. M.J. i on su zatim otišli svojoj kući, a mi ostali svako na svoju stranu. Ne znamo da li je policija uopšte došla, jer smo pri rastanku bili udaljeni od mesta gde se napad dogodio.

Sutradan sam od M.J. saznao sve detalje i povod za napad. Njih dvojica su išli za nama, a S.M. je sve vreme mazio i ljubio M.J. U jednom trenutku su seli na klupu da kratko predahnu i tada im je iz grupe mladića koji su stajali nedaleko prišao jedan da traži cigaretu. Ponudili su mu cigaretu, a on ih je pitao: "Jeste li vi pederi?", na šta je S.M. odgovorio: "Jesmo." Na to mu je mladić odbrusio: "Nemoj da ti sad jebem mamu", a na šta mu je S.M. uzvratio istom merom. Napadač je zatim udario S.M, a od M.J. oteo naočare i vratio se nazad u svoje društvo.

To je razbesnelo S.M, pa im je prišao, došlo je do verbalne rasprave, nakon čega su napadač i ostali iz njegovog društva nekoliko puta udarili S.M. u lice i bacili na njega naočare M.J. Tada je M.J. dotrčao i odvuкао nekako S.M. od napadača.

S.M. je bio u Urgentnom centru sledećeg dana. Morali su da mu ušivaju nos, a i jedna usna mu je pukla. On nije hteo da ide u policiju i prijavi napad, a tog istog dana je otputovao iz zemlje.¹⁹

1.7. Napad na S.M. (23) u Smederevu

U noći između 3. i 4. septembra 2012. godine oko 01.30 časova, S.M. i njegove prijatelje je napalo nekoliko mladića u neposrednoj blizini gradskog šetališta u Smederevu.

Mojih petoro prijatelja i prijateljica i ja smo došli u restoran "Madera" u Smederevu oko ponoći. Jedan od drugova je proslavljao rođendan i tim povodom smo se veselili, pevali i igrali. Svojim ponašanjem nisamo ugrožavali nikoga od gostiju koji su boravili u istom lokalnu. U jednom trenutku, oko 01. 10 časova, prišla nam je konobarica i najljubaznije nas zamolila da se stišamo zbog komunalne policije i mi smo je naravno poslušali, seli smo i nastavili tiho da pričamo. Nekoliko minuta nakon toga sam krenuo do toaleta i u povratku, prolazeći pored jednog stola za kojim je sedela nekolicina mladića, u proseku starih

19

Iz izjave G.Z. o incidentu, Interna dokumentacija GSA, 20. jul 2012. godine

oko dvadeset godina, došlo je do prve provokacije. Dobio sam udarac u butinu, ničim izazvan s moje strane, na šta sam se, uvidevši da je u pitanju grupa ljudi koja traži kavgu, ja njima izvinio i vratio se za svoj sto. Oko 15-ak minuta nakon toga smo napustili lokal i zaputili se ka stanu u kojem je trebalo da prespavamo, s obzirom da nismo iz Smedereva. Dvadesetak metara od restorana iz kojeg smo izašli, začuli smo neku buku. Okrenuli smo se i ugledali grupu od šest-sedam mladića, od kojih smo četvoricu već videli u lokalu, kako trče ka nama noseći jednu baklju i skandirajući: "Ubij buljaša, jebi mu majku, ubij buljaša!" Pošto sam bio na čelu naše kolone koja se udaljavala od restorana, pomenuta grupa momaka je, kada nas je sustigla, zaobišla celo moje društvo i naskočila na mene. Jedan od njih, koji me je pre toga udario u butinu u restoranu, je sada nosio baklju i među prvima me je napao. Od njega sam zadobio udarac u lice rukom u kojoj mu je bila baklja. Od zadobijenog udarca sam pao na zemlju preko žardinjere pored koje sam u tom trenutku stajao. Ni sam ne znam kako, uspeo sam da ustanem i pokušao da pobegnem, ali sam zadobio novi udarac od istog mladića. Udarac je bio toliko jak da sam se našao na haubi od nekog automobila, preko kojeg sam se prevrnuo i završio na trotoaru, ponovo na leđima. U trenutku su se oko mene našla trojica napadača koji su krenuli da me šutiraju. Začuo sam krik svoje drugarice koja je vikala: "Ne, ne! Nemoj!", pokušavajući da ih obuzda. Zatim sam video jednog druga kako pomenutu trojicu odvaja od mene. Tada sam ustao i počeo da trčim kao bez glave ka gradskom šetalistu pozivajući upomoć. Iz restorana u kojem smo boravili je istrčala konobarica i uvela unutra govoreći mi da se sakrijem jer idu ka nama. Tada je vlasnik lokala istrčao napolje i uao u sukob sa napadačem koji je i dalje nosio baklju. Uspeo je da mu otme baklju iz ruke i povikao je na njega, nakon čega je napadač krenuo da beži u nepoznatom pravcu. U tom trenutku sam okrenuo 192 da pozovem policiju da priskoci u pomoć, pošto je ostatak društva ostao u tuči sa ostalima iz grupe koja nas je napala.

Kasnije sam od gazde lokala saznao da kada je jedan od moja tri druga išao do toaleta još dok smo bili u restoranu, napadač koji me je tada udario u butinu i koji je kasnije nosio baklju ga je uhvatio za rukav i izveo ga ispred restorana gde je krenuo da se raspituje za mene – ko sam, šta sam, da li sam gej i slično. Moj drug je pokušao da ga smiri, da objasni da nisam gej i da ne treba da pravi nevolje.²⁰

Policijski službenici kriminalističke policije iz Smedereva su uhapsili pet osoba iz Smedereva i odredili im meru policijskog zadržavanja u trajanju do 48 sati, nakon čijeg isteka su bili privedeni istražnom sudiji Osnovnog suda u Smederevu.²¹ Prema informacijama kojima raspolaže Gej strejt alijansa, sudski proces protiv optuženih još nije okončan.

1.8. Napad na V.M. (25) u centru Beograda

U noći između 7. i 8. septembra 2012. u parku u Fruškogorskoj ulici u Beogradu pretučen je gej mladić V.M. (25) od strane nekoliko napadača. Napad se dogodio oko 1.30 časova posle ponoći a pretučenog mladića, koga je policija zatekla u polusvesnom stanju, hitna pomoć je prevezla u Urgentni centar gde mu je konstatovano više teških telesnih povreda kao što su kontuzija glave, istegnuće vrata, naprsline na zubima donje vilice, više masnica, podliva, oguljotina po licu i dr. Policiju je pozvao V.D. (23) koji bio u društvu V.M. i koji je takođe bio napadnut ali je uspeo da pobegne i obavesti policiju.

V.M. i V.D. su u noći napada prolazili kroz park idući ka obližnjem gej klubu kada su iz parka začuli povike »Pederi, pederi!«. Njih dvojica su zastali i pogledali u pravcu iz kojih su dolazili povici ugledavši

20 Iz izjave S.M. o incidentu, Interna dokumentacija GSA, 04. septembar 2012. godine

21 "Uhapšeni napadači u Smederevu; GSA pozdravlja efikasnost smederevske policije", saopštenje GSA, <http://gsa.org.rs/2012/09/uhapseni-napadaci-u-smederevu-gsa-pozdravlja-efikasnost-smederevske-policije>

šestoricu mladića starosti između 16 i 20 godina koji su sedeli na klupama u parku i koji su odmah zatim skočili i potrčali u njihovom pravcu. V.D. je, videvši da jedan od napadača trči ka njemu sa mesarskim čekićem u ruci, počeo da beži i uspeo je da mu umakne utrčavši u baštu kafića iz koje je pozvao policiju. U međuvremenu napadači su se domogli V.M. i brutalno ga pretukli u parku nanevši mu teške telesne povrede i odmah zatim se razbežali verovatno iz straha od policije.

Policija je na mesto napada došla nakon nekoliko minuta ali nije zatekla napadače, a na poziv policije ubrzo je stigla i hitna pomoć koja je povredjenog V.M. prebacila u Urgentni centar gde mu je ukazana pomoć nakon čega je oko 7 časova ujutru pušten kući. Pored pretučenog V.M. policija je na mestu napada zatekla bačen mesarski čekić i jednu jaknu za koje se pretpostavlja da ih je ispustio neko od napadača.²²

Gej strejt alijansi se 11. septembra 2012. godine javila osoba koja stanuje u neposrednoj blizini parka u Fruškogorskoj ulici u Beogradu gde se dogodio napad na V.M. Prema njenoj izjavi, jedna grupa mladih ljudi se te noći okupila u parku u kome se dogodio napad nešto pre ponoći. S obzirom da su bili veoma glasni i agresivni, vikali su i lomili staklene predmete, najverovatnije flaše, i kako su tim ponašanjem uznemiravali građane koji žive u okolini, ona je malo nakon ponoći o tome obavestila policiju zatraživši da dođu i intervenišu kako bi se sprečilo dalje kršenje javnog reda i mira. Međutim, prema njenim tvrdnjama, policija se uopšte nije pojavila a grupa je nastavila sa vikom i problematičnim ponašanjem dugo nakon njenog poziva policiji. Ona je u razgovoru sa GSA, između ostalog, rekla: "Oko ponoći sam kroz prozor svog stana iz pravca parka začula nenasnosnu buku, otišla sam do prozora i u parku videla grupu mladih ljudi ali zbog mraka nisam mogla da procenim koliko ih je tačno bilo, po gruboj proceni oko desetoro. Pošto buka i urlanje nisu uopšte prestajali, nakon otprilike deset minuta sam pozvala policiju na broj 92. Javila se policajka na centrali kojoj sam detaljno opisala zbog čega zovem, šta se dešava, da je buka nenasnosna, zamolivši je da policija dođe, a ona mi je odgovorila da će poslati policijsku patrolu. Buka nije uopšte prestala sve do oko 1 čas, a onda je utihnula. Oko 1.30 sam ponovo izašla na prozor i primetila u parku nekoliko policajaca kako u mraku traže nešto na zemlji pomoću baterijskih lampi. Nije mi uopšte bilo jasno zašto policija nije mogla da dođe odmah, već skoro sat i po vremena od mog poziva, iako znam da najbliža policijska patrola stoji udaljena od parka najviše 100 metara i to svaki put kada se održava žurka u obližnjem klubu 'Apartman'. Ranije sam imala prilike da vidim da su policajci obilazili park i intervenisali u sličnim situacijama kada bude buke ili iz nekog drugog razloga". GSA je nakon toga zahtevala da Ministarstvo unutrašnjih poslova hitno ispita navedene tvrdnje i javnost obavesti o tome da li su učinjeni propusti od strane njenih službenika i adekvatno ih sankcioniše ukoliko to jeste slučaj.²³

GSA je krajem novebra 2012. godine primila dopis Biroa za pritužbe i predstavke Ministarstva unutrašnjih poslova u kome je obavestena "da je izvršenim proverama utvrđeno da je dana 08.09.2012. godine u 00.05 časova primljen poziv ženske osobe na sistem 192, koja je prijavila narušavanje javnog reda i mira od strane grupe mladića u parku u Fruškogorskoj ulici, ali da policijski službenici po ovoj prijavi nisu postupali, pa su s tim u vezi konstatovani propusti policijskog službenika PU Stari Grad, zbog nepreduzimanja ranji u vezi predmetne prijave, zbog čega su protiv postupajućeg policijskog službenika preduzete mere odgovornosti iz nadležnosti ovog Ministarstva."²⁴

22 "Gej mladić brutalno pretučen u centru Beograda", saopštenje GSA, <http://gsa.org.rs/2012/09/gej-mladic-brutalno-pretucen-u-centru-beograda-2>

23 "Da li je napad na V.M. mogao biti sprečen?", saopštenje GSA, <http://gsa.org.rs/2012/09/da-li-je-napad-na-v-m-mogao-biti-sprecen>

24 Iz dopisa Biroa za pritužbe i predstavke Ministarstva unutrašnjih poslova Republike Srbije, broj 12106/2012-2

1.9. Napad na M.M. u centru Beograda

Gej strejt alijansi se 12. septembra 2013. godine javio M.M. iz Valjeva kako i opisao napad na njega koji se dogodio u noći između 8. i 9. septembra 2013. godine na Terazijama u centru Beograda.

Želeo sam da sačekam gradski prevoz na Terazijama, ali sam pomislio da najpre pređem ulicu i kupim nešto u MekDonaldsu. Blizu ulaza u MekDonalds je sedela neka devojka koja mi je dobacivala: "Pederu! Pederu!" Pokazao sam joj srednji prst i ušao u MekDonalds. Kada sam izašao, uputio sam se ka semaforu kako bih se vratio da sačekam prevoz. Tu je jedan mladić počeo da trči za mnom. Prišao mi je i udario mi dva šamara. Ja nisam hteo da se branim jer nije bio sam, već sa grupom drugih mladića. Na moje iznenađenje jedan od njih je napadaču rekao: "Nemoj, pusti ga!" Uspeo sam da brzo zaustavim prvi taksi i da se udaljim. Niko ne zna za moju seksualnu orijentaciju i zbog toga nisam želeo da prijavim slučaj policiji, a plašim se i da moji roditelji ne saznaju za mene i napad koji mi se dogodio.²⁵

1.10. Napad na Stefana Radovića (20) u Kuršumliji

Stefan Radović je napadnut 29. oktobra 2013. godine u zgradi Srednje Ekonomske škole u Kuršumliji prilikom odlaska na vanredno polaganje ispita.²⁶

Napali su me u zgradi Ekonomske škole kada sam krenuo ka kabinetu kulinarnstva sa namerom da vanredno polažem ispit. Desetak učenika mi je prišlo, najpre mi uzvikujući: „Ubij, ubij pederal!“, „Nož, žica, Srebrenica!“, „Ubij, zakolji, da peder ne postoji!“ Zamolio sam ih da me ostave na miru, ali nisu uopšte reagovali na to. Dobio sam udarac iz mase pesnicom u levu ruku, a udario me je dečko koji mi je i ranije dobacivao i pravio probleme. Ja sam od tog dečka i ranije na ulici doživljavao razne neprijatnosti, uvrede, omalovažavanja, a sve to zbog moje seksualne orijentacije. Otišao sam u zbornicu i tamo sreo profesorku koja vodi učenike koji vanredno polažu ispite i ispričao joj šta se desilo. Ona je pokušala da me zaštiti i stane u moju odbranu, pa je kasnije razgovarala sa jednim od učenika iz mase koja me je napala. Otišao sam odmah na pregled u prokupačku bolnicu, gde mi je ustanovljen podliv na levoj ruci. Uveče me je zvala portparolka policije iz Prokuplja da pita šta se dogodilo, ali ne znam kako je saznala, pošto ja do tog trenutka nisam ništa prijavio policiji. Ukratko sam joj opisao slučaj rekavši joj da se plašim da izlazim iz kuće, pa mi je ona poručila da će policajci doći kod mene kući. To se kasnije i dogodilo, policija mi je uzela izjavu i osnovne lične podatke. Sutradan pre podne su ponovo došli iz policije i odvezli me kolima u policijsku stanicu gde sam imenovao napadača koji me je udario), a ostale nisam mogao jer ne znam ko su.²⁷

Prokupačka policija je izveštaj o izvršenim proverama i prikupljenim podacima o napadu prosledila Višem javnom tužilaštvu u Prokuplju 31. oktobra 2012. godine.²⁸

25 Iz izjave M.M. o incidentu, Interna dokumentacija GSA, 12. septembar 2012. godine

26 "Napadnut gej mladić u Kuršumliji", Blic, 31.10.2013,
<http://www.blic.rs/Vesti/Hronika/350542/Napadnut-gej-mladic-u-Kursumliji>

27 Iz izjave Stefana Radovića o incidentu, Interna dokumentacija GSA, 31. oktobar 2012. godine

28 Policija uprava u Prokuplju, broj PU 813/12 od 31.10.2012.

1.11. Napad na M.P. (22) u pivnici „T-Pub“ u centru Beograda

M.P. je u noći između 10. i 11. novembra 2012. godine u društvu četiri drugarice i jednog druga posetila pivnicu „T-Pub“ u ulici Ilije Garašanina, kada je fizički napadnuta od strane jednog od gostiju.

Između 1.30 i 2 časa, kada je svirka već bila pri kraju i kada je lokal bio već gotovo prazan, našem društvu je prišao momak od oko 25 godina starosti i krenuo da nam govori da napustimo pivnicu. U trenutku nismo razumeli o čemu se radi i zašto se tako ponaša, da bi onda shvatili da je taj mladić primetio da su se dve devojke iz našeg društva ljubile tokom večeri, pa je „iznerviran“ time došao kod nas i rekao nam da izađemo napolje. Govorio je kako “T-pub” nije “takav” klub i kako bi bilo bolje da izađemo da ne bi bilo problema. Ja nisam htela da izađem napolje i pokušala sam da mu se verbalno suprotstavim. Rekla sam da niko ne treba tako da se ponaša i da, ukoliko mu nešto smeta, on napusti objekat. Na to je on žustro odreagovao i nekoliko puta me je jako odgurnuo pa sam svaki put udarila u zid. Zatim je u tom komešanju i pokušajima da i ostale devojke izbacim napolje gurajući ih, pokušavao na sve načine da dođe i do našeg druga – izgledalo je kao da želi sa njim posebno da se obračuna. U jednom trenutku je drugi momak, videvši šta se desava, prišao i pokušao da smiri situaciju tako što je napadača sklanjao od nas istovremeno insistirajući da napustimo objekat kako ne bi bilo daljih problema. Nakon nekih 5-10 minuta koliko je sve to trajalo i nakon što su ipak svi napustili lokal osim nas, taj drugi momak nam je rekao da je on menadžer te pivnice i da mu je jako žao zbog incidenta, da se izvinjava, te da je napadač njegov prijatelj i da se izvinjava i u njegovo ime. Pokušao je da nam objasni da napadač inače nije takav, nego je te večeri dosta popio. Na kraju nam je poručio da se ovakvi incidenti neće ponavljati i da smo svi više nego dobrodošli da se vratimo u njegov lokal.²⁹

M.P. slučaj nije prijavila policiji, jer nije imala podršku ostalih prijatelja koji nisu želeli da budu svedoci u mogućem postupku.

1.12. Napad na N.S. (23) u autobusu u centru Beograda

N.S. je 17. novembra 2012. godine oko 14 časova napadnut u centru Beograda u autobusu gradskog prevoza na liniji 75 (Bežanijska Kosa – Zeleni Venac).

Vozio sam se autobusom ka centru grada kada sam primetio tri mladića od oko 25 godina starosti obučena u trenerke, dukseve i Nike Air Max patike. Vozili su se dobar deo puta blizu mene u autobusu, ali me nisu uopšte primećivali. Dok sam se pripremao da izađem na stanici, dok je autobus još prelazio preko Brankovog Mosta jedan od njih me je primetio i pitao ostale “Da li je ovaj peder?” Njegov prijatelj je samo odgovorio “Ma sigurno je pederčina.” Onda su počeli da mi govore kako imam sreće što je autobus pun. Kada se autobus zaustavio na stanici, pri izlasku me je jedan od njih šutnuo. Jako sam se iznervirao i pozvao prvo GSA, a nakon toga policiju koja je došla za nekih pet minuta. Policija je bila zaista korektna, uzeli su mi izjavu i podatke i pitali me da li sam dobro, da li mi treba lekarska pomoć. Tada su mi rekli da se tog dana uveče igra fudbalski derbi i održavaju protesti zbog oslobađenja hrvatskih generala u Hagu i da zbog lične bezbednosti budem oprezniji prilikom kretanja ulicama. Odmah nakon toga su krenuli da traže napadače.³⁰

29 Izjave M.P. o incidentu, Interna dokumentacija GSA, 11. novembar 2012. godine

30 Izjave N.S. o incidentu, Interna dokumentacija GSA, 19. novembar 2012. godine

1.13. Napad na D.K. (26) u blizini mesta stanovanja u Beogradu

D.K. se 21. novembra 2012. godine oko 18 časova vraćao kući, kada ga je iz zasede napalo nekoliko mladića.

Vraćao sam se sa posla ustaljenom rutom kući, svakodnevno tu prolazim. Dok sam se kroz obližnji prolaz približavao zgradi u kojoj živim, odjednom je i munjevito iz automobila koji je bio parkiran u prolazu izletelo nekoliko mladića, ne sećam se uopšte koliko ih je bilo. Brzo su me poprskali suzavcem po licu i oborili na tlo. Onda su počeli da me udaraju pesnicama, bejzboj palicom, šutirali su me i sve vreme vikali: "Jebem ti mamu bolesnu, pederu!" Prijavio sam slučaj policiji. Uspeo sam da nabavim kasnije snimak sa obližnje sigurnosne kamere koja pokriva ulaz u pomenuti prolaz u kome sam napadnut. Na snimku se vidi da automobil iz kog su napadači izleteli ulazi u taj prolaz, da posle izvesnog vremena ulazim i ja, a da nedugo zatim taj auto izlazi iz prolaza i udaljava se. Iz toga sam zaključio da su oni došli sa namerom i pripremljenim planom da me napadnu.³¹

1.14. Napad na S.Ž. (20) u šoping centru „Ušće“ u Beogradu

S.Ž. je 28. decembra 2012. godine uveče napadnut nakon što je ušao u šoping centar „Ušće“ u Beogradu.

Stigao sam u „Ušće“ oko pola 10 i krenuo na drugi sprat. Na pokretnim stepenicama između prvog i drugog sprata, kojima se stiže pred bioskop Kolosej, grupa od četiri mladića ispred mene me je spazila – jedan se okrenuo i, nakon što me je video, nešto je došapnuo drugom do njega, koji se okrenuo ka meni. Onda su me gledali zajedno. Prvi put u životu sam napravio reakciju na homofobične poglede i uputio im pogled uz osmeh kao da ih poznajem i zatim okrenuo glavu. Imao sam slušalice i nisam obraćao pažnju niti sam mogao dobro da čujem šta komentarišu, ali sam uspeo da čujem kada je jedan od njih viknuo ka meni: „Pederčino!“. Rekao sam mu: „Hoćeš li da pozovem obezbeđenje?“ Najzad sam stigao do vrha stepenica, ali su me tu sačekali ne dozvolivši mi da prođem, te sam pokušao da se proguram kroz njih. Stepenice su se pomerale ispod mojih nogu i bilo mi je užasno nezgodno da stojim tako u mestu. Onda su oni počeli da me guraju unazad. Reagovao sam i vikom sam, uslovno rečeno, naterao da me puste da prođem. Odmah zatim sam počeo po spratu da tražim nekog iz obezbeđenja šoping centra, ali nisam uspeo nikoga da nađem. Odlučio da siđem na niži sprat i na istim stepenicama sam ponovo naleteo na njih. Opet mi nisu dali da prođem i opet sam vikao kako bih se provukao između njih. Uspeo sam nekako da siđem u prizemlje, iako su me sve vreme pratili, i kod info pulta sam naišao na čoveka iz obezbeđenja. Tada je naišao očigledno kolovođa grupe koja me je napala, a ostali su stajali malo dalje. On je, praveći se kao da se ništa prethodno nije dešavalo, pokušao da prođe pored momka iz obezbeđenja i mene u nameri da napusti „Ušće“. Pokušao sam da ga zadržim i nateram da ostane tu, da bi on krenuo da me gura uz lažne optužbe da sam njegovog druga uhvatio za zadnjicu! Momka iz obezbeđenja sam zamolio da pozove policiju, ali me on izgleda nije razumeo. Utom je naišao još jedan momak iz obezbeđenja, koji se takođe pravio neveštim. Vratio sam se do info pulta, ali me je devojka koja je tu radila začuđeno gledala nakon što sam joj zatražio da pozove policiju i nekoga iz uprave centra. To je ipak na neki način urodilo plodom, ali je umesto upravnika došao šef smene obezbeđenja. U tom trenutku su napadači odlučili da pobegnu i sklone se u drugi deo zgrade, a zatim verovatno i napustili istu. Šef smene je pozvao nekoga ko prati kamere, na koje sam se ja uporno pozivao kako bi mogli da vide da nikoga nisam hvatao za zadnjicu, da su te optužbe lažne, kao i da su me fizički napali. On mi je potom objasnio da „nazalost, povodom svega toga ne može ništa da uradi, te da me moli da ga razumem, kao i da u krajnjem slučaju shvatim da

je ovo Srbija.“ Nakon toga mi je ponudio da me donekle otprate. Shvatio sam tada da zaista ništa neće biti učinjeno, tj. da napadači neće snositi nikakve posledice. I onda sam izašao, seo na autobus i otisao u stari deo grada, u strahu da ne naletim opet na njih.

To mi je bio prvi put da neko fizički nasme na mene – do sada sam primećivao uobičajene čudne poglede, primao psovke i ismejavanja na ulici. Zato sam i odlučio da vam ovo prijavim, kako bi i ovaj slučaj bio negde zabeležen. Drago mi je što nisam pokazao strah, koji jesam donekle osećao, ali ne u tolikoj meri koliko sam bio besan zbog činjenice da čak ni u šoping molu nisam siguran. Možda uopšte nije trebalo da posvećujem napadačima ni sekund pažnje, ali sigurno neću sebe okriviti za ovo. Takođe, drago mi je i što su ovo napadači mogli da urade samo u grupi, kao i to što su posramljeno pobjegli kada je trebalo da dođe policija.³²

2. Pretnje po osnovu stvarne ili pretpostavljene seksualne orijentacije/rodnog identiteta žrtve

2.1. Pretnje S.V. (35) u Pančevu

S.V. je 18. marta 2012. godine krenula ka gradu. Tokom pešačenja, jedan motociklista koji se kretao u istom smeru ju je zapazio, da bi zatim krenuo motorom ka njoj u pokušaju da je zaplaši.

Opsovao me je, namrštio se i krenuo da viče ka meni: „Pederu!“ Na to sam ranije nažalost već navikla, često mi to i slične stvari dobacuju na javnim mestima. Nakon toga, zaustavio se jedno sto metara dalje kod jednog automobila u kome su sedela trojica muškaraca i tada je ponovio čitav repertoar pred njima i nastavio dalje. S obzirom na to da je imao kacigu nisam uspela da ga identifikujem. Čeo događaj sam odmah prijavila policiji i dala izjavu. Za sada nemam nikakvih informacija iz policije, rekli su da naknadno ako želim mogu dobiti izveštaj o slučaju. Inače, policajci kojima sam prijavila slučaj su bili vrlo profesionalni i ljubazni. Iako ga nisam prepoznala, posumljala sam ko bi mogao da bude muškarac sa motora. Tu osobu sam srela pre neki dan – samo je prošao pored mene i okrenuo glavu, slutim po konstituciji da je on iako sa sigurnošću ne mogu da tvrdim. Čini mi se po njegovoj reakciji da ga je policija opomenula. Moram priznati da se sada ipak osećam malo sigurnijom posle svega iako sam se tada jako uplašila.³³

2.2. Pretnje L.A. (22) iz Beograda

L.A. iz Beograda je 02. maja 2012. godine prijavio Gej strejt alijansi pretnju koju je dobio sa nepoznatog broja telefona.

Danas oko 8 sati uveče mi je stigla SMS poruka sa nepoznatog broja telefona iz VIP mreže. Njena sadržina je bila kratka i jasna: „Čuvaj se ulice! Obraz“ Uopšte nisam siguran ko bi to mogao da mi pošalje, ali sumnjam na jednu osobu koja je ranije imala slične ispade i pretila nasiljem meni i mojim prijateljima. Svakako ću sutra otići do policije da to prijavim.³⁴

32 Iz izjave S.Ž. o incidentu, Interna dokumentacija GSA, 28. decembar 2012. godine

33 Iz izjave S.V. o incidentu, Interna dokumentacija GSA, 03. april 2012. godine

34 Iz izjave L.A. o incidentu, Interna dokumentacija GSA, 02. maj 2012. godine

2.3. Pretnje N.G. (20), M.L. (19), M.D. (25) u Beogradu

Gej strejt alijansi se 22. septembra 2012. godine javio N.G. iz Beograda požalivši se na dobacivanja i pretnje koje je tog dana oko 16.30 časova doživeo zajedno sa svojim prijateljima.

Stajali smo na okretnici autobusa blizu Bogoslovskog fakulteta, kada su iz pravca Pančevačkog mosta naišla tri autobusa sa novosadskim registracijama. Prvi je prošao pored nas, a dok je drugi autobus vrlo sporo prolazio pored, nekoliko mlađih muškaraca je kroz prozor autobusa počelo da viče ka nama: „Pederčine, debili, alo pederi! Alo ti, ej vi, okrenite se, bre, pederčine! Hoćete li 'labuda'?!“ Dok su to poslednje izgovarali pokazivali su nam srednji prst. Mi smo se trudili da ih ignorišemo, a onda su oni krenuli da pevaju navijačke pesme i da bacaju na automobil koji je bio parkiran neposredno pored nas pikavce i opuške, pljuvali su u pravcu nas i slično. Shvatili smo da su to navijači nekog fudbalskog kluba iz Novog Sada koji su išli ka stadionu OFK Beograda, verovatno zbog neke utakmice. Iako smo se trudili da ne obraćamo pažnju na njih, nije nam bilo nimalo prijatno, ja sam se baš uplašio. Mogli smo da vidimo da ima policije u velikom broju u blizini okretnice i prema stadionu OFK Beograd, i to nam je koliko-toliko davalo neku sigurnost. Nakon što su autobusi prošli pored nas, udaljili smo se pešaka ka Ruzveltovoj ulici.³⁵

2.4. Pretnje V.B. (18) iz Rume

V.B. iz Rume se 31. decembra 2012. godine javio Gej strejt alijansi zatraživši savet i pomoć zbog situacije u kojoj se nalaze on i njegova porodica nakon pretnji koje je V.B. dobijao nekoliko meseci.

Više od dva meseca trpim uznemiravanje od strane jedne osobe, dobijam pretnje kako preko telefona tako i uživo. Pretnje su različite, od pretnji smrću i otmicom, do pretnji kako će celoj Rumi razglasiti da sam gej. Poslednju pretnju je već ostvario, a kako je ovo mala sredina svi su me odbacili sem najuže porodice. Mesec dana ne izlazim iz kuće u strahu da me neko ne napadne. Ta osoba je počela u nekom trenutku da uznemirava i ostale članove moje porodice, mojoj sestri šalje preteće poruke, danonoćno uznemirava preko fiksnog telefona moju rodbinu, a najviše baku i deku koji imaju preko 80 godina, šalje drugim gej ljudima poruke i zakazuje im sastanke predstavljajući se mojim imenom i dajući im moje podatke, pa onda oni dolaze na moju kućnu adresu. Čak i on i njegov brat dolaze kolima ispred naše kuće i osmatraju je i prate gde ko ide, verovatno u nadi da će uhvatiti mene. Mog brata su takođe jednom pratili kolima po Rumi da vide kuda se kreće. Čini mi se da ne umem da vam objasnim koliko je situacija zapravo ozbiljna, ovo sve traje već jako dugo i moja porodica je poludela i ne znaju više šta da rade. Policiji smo sve prijavili pre oko mesec dana i još uvek nema vidljivih rezultata. Roditelji se plaše i za moj život, zbog straha sam se morao ispisati iz škole i ne znam kako i gde da nastavim školovanje kada me ta osoba može pronaći bilo gde.³⁶

Početkom januara 2013. Gej strejt alijansa je dobila informaciju da je policija identifikovala i uhapsila osobu koja je pretila V.B. i njegovoj porodici kao i njegovog pomagača.

35 Iz izjave N.G. o incidentu, Interna dokumentacija GSA, 22. septembar 2012. godine

36 Iz izjave V.B. o incidentu, Interna dokumentacija GSA, 31. decembar 2012. godine

VI PRAVO NA PRAVIČNO SUĐENJE I PRAVO NA JEDNAKU ZAŠTITU PRAVA I NA PRAVNO SREDSTVO

*Svako ima pravo da nezavisan, nepristrasan i zakonom već ustanovljen sud, pravično i u razumnom roku, javno raspravi i odluči o njegovim pravima i obavezama, osnovanosti sumnje koja je bila razlog za pokretanje postupka, kao i o optužbama protiv njega.*³⁷

*Svako ima pravo na žalbu ili drugo pravno sredstvo protiv odluke kojom se odlučuje o njegovom pravu, obavezi ili na zakonu zasnovanom interesu.*³⁸

GSA je 2009. godine uspostavila Pravnu službu koja pruža pravnu podršku LGBT osobama u slučajevima nasilja i diskriminacije po osnovu seksualne orijentacije i rodnog identiteta. Pravna služba dokumentuje slučajeve, pruža pravne savete, a ukoliko žrtve na to pristanu, pokreće i procese pred pravosudnim organima Srbije i zastupa žrtve pred njima.

Pravna služba GSA četiri godine organizovano i sistematski pokreće postupke pred sudovima, tužilaštvima i organima uprave (policijom) radi zaštite LGBT osoba. Kroz procesuiranje slučajeva nasilja i diskriminacije i zastupanje žrtava pred sudovima u Srbiji, Pravna služba GSA je značajno doprinela kreiranju sudske prakse kada se radi o slučajevima na osnovu seksualne orijentacije i rodnog identiteta.

U ovom trenutku Pravna služba GSA pred sudovima vodi 32 sudska procesa. U 2012. je završeno nekoliko sudskih slučajeva tj. dobijene su pravosnažne osuđujuće presude. Apelacioni sud u Beogradu doneo je pravosnažnu presudu protiv dnevnih novina "Press" d.o.o. za govor mržnje prema LGBT osobama tj. potvrđena je presuda Prvog osnovnog suda u Beogradu.³⁹ U oktobru 2012. presuda Prvog osnovnog suda u Beogradu iz jula 2012. za tešku diskriminaciju LGBT populacije protiv Nebojše Bakareca, gradskog odbornika i funkcionera Demokratske stranke Srbije (DSS)⁴⁰ je postala pravosnažna, nakon što osuđeni Bakarec nije uložio žalbu⁴¹. S druge strane, u septembru 2012. Apelacioni sud u Beogradu ukinuo je prvostepenu presudu protiv Dragana Markovića Palme, predsednika Jedinstvene Srbije (JS) i narodnog poslanika, za tešku diskriminaciju LGBT osoba i zbog proceduralnih propusta vratio postupak na ponovno suđenje⁴².

Najznačajnija pravosnažna presuda je Pravnoj službi GSA uručena krajem 2012. godine i odnosi se na presudu Apelacionog suda u Novom Sadu kojom je utvrđeno diskriminatorско ponašanje i težak

37 Ustav Republike Srbije, član 32, stav 1.

38 Ustav Republike Srbije, član 36, stav 2.

39 „Apelacioni sud potvrdio da se govor mržnje prema LGBT osobama ne može pravdati slobodom govora i informisanja“, saopštenje GSA, <http://gsa.org.rs/2012/02/apelacioni-sud-potvrdio-da-se-govor-mrznje-prema-lgbt-osobama-ne-moze-pravdati-slobodom-govora-i-informisanja>

40 „Presuda Nebojši Bakarecu za tešku diskriminaciju LGBT populacije“, saopštenje GSA, <http://gsa.org.rs/2012/07/presuda-nebojsi-bakarecu-za-tesku-diskriminaciju-lgbt-populacije>

41 „Presuda Nebojši Bakarecu za tešku diskriminaciju LGBT populacije postala pravosnažna“, saopštenje GSA, <http://gsa.org.rs/2012/10/presuda-nebojsi-bakarecu-postala-pravosnazna>

42 „Ukinuta presuda protiv Dragana Markovića Palme“, saopštenje GSA, <http://gsa.org.rs/2012/09/ukinuta-presuda-protiv-dragana-markovica-palme>

oblik diskriminacije protiv M.A. (25) iz Vršca od strane njegovog kolege Daria K. (26) iz Vlajkovca. Diskriminacija je vršena nekoliko meseci u kontinuitetu na radnom mestu u privatnoj firmi u Vršcu gde su obojica bili zaposleni. Ovo je prva pravosnažna presuda u Srbiji po osnovu Zakona o zabrani diskriminacije koja se tiče diskriminacije izvršene na radnom mestu zbog drugačije seksualne orijentacije. Pravna služba GSA, koja je zastupala oštećenog M.A. je proces protiv Daria K. vodila od aprila 2011. godine. Pravosnažnom presudom Apelacionog suda je Dariu K. naloženo da oštećenom M.A. isplati 180 hiljada dinara za pretrpljene duševne bolove zbog povreda prava ličnosti, ugleda i časti, kao i da Pravnoj službi GSA nadoknadi sudske troškove u iznosu od 99 hiljada dinara.⁴³

Pravosudni sistem je u 2012. nastavio nešto dinamičniji rad iskazan i u 2011., kako na pojedinačnim slučajevima nasilja i diskriminacije, tako i u slučajevima koje se odnose na ekstremističke desničarske organizacije i njihove članove. Ustavni sud Srbije je u martu 2012. usvojio žalbu osobe koja posle promene pola nije dobila pravo da u matičnoj knjizi promeni ime i naložio promenu u roku od 30 dana.⁴⁴ U junu 2012. Ustavni sud je zabranio desničarsku ekstremističku organizaciju "Obraz" u postupku koje je Republičko javno tužilaštvo započelo u oktobru 2009.⁴⁵ Međutim, postupci koji su se pred sudovima vodili protiv članova Obraza zbog diskriminacije i organizacije napada pred Parade ponosa 2009. i 2010. i u kojima su donešene osuđujuće prvostepene presude⁴⁶⁴⁷ su odlukom Apelacionog suda u Beogradu vraćene na ponovno suđenje⁴⁸⁴⁹. Takođe, Ustavni sud Srbije je odbacio zahtev za zabranu desničarskih ekstremističkih organizacija "Naši" i "1389"⁵⁰.

Simo Vladičić je prvi procesuirani za pretnje pripadnicima LGBT populacije preko društvene mreže "Fejsbuk". On je krajem februara 2012. godine prvostepeno osuđen na tri meseca zatvora, uslovno na dve godine, zbog krivičnog dela ugrožavanja opšte sigurnosti upućivanjem pretećih poruka na Internetu.⁵¹ Takođe, do sada je sproveden istražni postupak protiv više počinitelja za ista ili slična krivična dela počinjena tokom juča, avgusta i septembra 2011. i 2012. godine, dok su sudski procesi protiv nekolicine njih još uvek u toku.

-
- 43 „Prva pravosnažna presuda za tešku diskriminaciju na radnom mestu po osnovu seksualne orijentacije“, saopštenje GSA, <http://gsa.org.rs/2013/01/prva-pravosnazna-presuda-za-tesku-diskriminaciju-na-radnom-mestu-po-osnovu-seksualne-orijentacije>
- 44 „Ustavni sud Srbije usvojio žalbu osobe koja je promenila pol“, Blic, <http://www.blic.rs/Vesti/Hronika/311091/Ustavni-sud-Srbije-usvojio-zalbu-osobe-koja-je-promenila-pol>
- 45 „Zabranjen Obraz“, Mondo, http://www.mondo.rs/s247873/Info/Hronika_i_Drustvo/Zabranjen_Obraz.html
- 46 „Mladenu Obradoviću 10 meseci zatvora“, RTS, <http://www.rts.rs/page/stories/sr/story/135/Hronika/1071092/Mladenu+Obradovi%C4%87u+10+meseci+zatvora+.html>
- 47 „Vodi 'Obraza' dve godine zatvora“, Blic, <http://www.blic.rs/Vesti/Hronika/249192/Vodji-Obraza-dve-godine-zatvora>
- 48 „Ukinuta presuda Mladenu Obradoviću“, RTS, <http://www.rts.rs/page/stories/sr/story/135/Hronika/1211856/Ukinuta-presuda+Mladenu+Obradovi%C4%87u.html>
- 49 „Ukinuta presuda Mladenu Obradoviću, vodi zabranjenog 'Obraza'“, Blic, <http://www.blic.rs/Vesti/365667/Ukinuta-presuda-Mladenu-Obradovicu-vodji-zabranjenog-Obraza>
- 50 „Ustavni sud odbio da zabrani '1389', 'Naši' i 'SNP Naši 1389'“, Blic, <http://www.blic.rs/Vesti/Drustvo/353116/Ustavni-sud-odbio-da-zabrani-1389-Nasi-i-SNP-Nasi-1389>
- 51 „Presuda zbog govora mržnje na internetu“, Blic, <http://www.blic.rs/Vesti/Hronika/309976/Presuda--zbog-govora-mrznje-na-internetu>

Pravna služba GSA - Okončani predmeti

1. Pravosnažna presuda protiv dnevnih novina "Press" zbog govora mržnje

Apelacioni sud u Beogradu doneo je drugostepenu presudu⁵² u procesu Gej strejt alijanse protiv dnevnih novina "Press" d.o.o. kojom je odbio kao neosnovane žalbe tuženih i potvrdio prvostepenu presudu⁵³ Višeg suda u Beogradu kojom je utvrđeno da tekstovi – komentari čitalaca objavljeni 2. jula 2009. godine na Internet sajtu Press online predstavljaju govor mržnje prema LGBT populaciji, kao i da je Press dopuštanjem i omogućavanjem da se navedeni komentari postave na sajt diskriminator-ski postupao prema ovoj populaciji.

Pored toga što je ovim potvrđena prva presuda u istoriji sudstva u Srbiji za govor mržnje protiv LGBT populacije, ona je od izuzetnog značaja i zbog toga što se radi o jednoj od prvih presuda izrečenih po osnovu Zakona o zabrani diskriminacije.

U obrazloženju presude Apelacionog suda se, između ostalog, navodi da je Viši sud pravilno zaključio da sporni komentari objavljeni na internet sajtu tuženog predstavljaju vređanje LGBT osoba i podsticanje mržnje i nasilja prema njima. Apelacioni sud je potvrdio da je sloboda javnog informisanja ograničena zabranom objavljivanja ideja i mišljenja kojima se podstiče diskriminacija, bez obzira na to da li se radi o idejama i mišljenju čitalaca, ili novinara, odnosno drugih odgovornih lica. U obrazloženju odluke stoji i da činjenica da su komentari skinuti sa sajta, tužene ne oslobađa odgovornosti, jer je moderator sajta bio dužan da spreči njihovo objavljivanje. Apelacioni sud zaključuje da zabrana govora mržnje nije cenzura prave slike društva, jer je cilj zbog koga je ustanovljena sprečavanje prenošenja ideja koje mogu imati nesagledive štetne posledice na demokratske procese u društvu i razvoj društva u celini.

Presudom je Pressu zabranjeno da na Internet stranici ponovo objavljuje navedene tekstove i naloženo da u štampanom izdanju objavi presudu u celosti, bez ikakvog komentara i bez odlaganja, kao i da Gej strejt alijansi isplati sudske troškove.

Pravna služba GSA je na osnovu Zakona o zabrani diskriminacije i Zakona o javnom informisanju podnela tužbu protiv dnevnih novina „Press“ zbog toga što su na svom internet izdanju Press online dozvolili objavljivanje komentara čitalaca na tekst-članak „Biću gej ikona“ koji sadrže govor mržnje prema LGBT populaciji. Ogromna većina komentara je sadržala najprizemnija vređanja, pozive na ubistva, klanje, pretnje da će napadati na život i imovinu LGBT osoba među kojima su na primer: „... i nikada baš nikada neću razumeti ove izopačene ljude“; „Moramo im stati na put, to je bolest i to treba lečiti... , ovakvi treba da se zatvore u geto.“; „Druže Tito vrati se da postreljaš svu ovu gamad!!! Druže Tito postreljaj sav ovaj nemoral!!!!“; „nego brate da mi to koljemo. i onako ce pričati da smo ih klali“; „jadničak ,bolestan je skroz...., ali treba ga odmah staviti u izolaciju!!!!“; „mislim da ljudi poput ovog gej subjekta ne bi trebalo da dobijaju toliku minutažu na televiziji, ma ne bi trebalo da žive“; „Čekamo vas, biće svega... , znači, biće batina...“, itd. Navedeni komentari su sa sajta uklonjeni nakon više od deset dana, tek nakon što je Pravna služba GSA podnela tužbu.

52 „Apelacioni sud potvrdio da se govor mržnje prema LGBT osobama ne može pravdati slobodom govora i informisanja“, saopštenje GSA, <http://gsa.org.rs/2012/02/apelacioni-sud-potvrdio-da-se-govor-mrznje-prema-lgbt-osobama-ne-moze-pravdati-slobodom-govora-i-informisanja>

53 „Prva presuda zbog govora mržnje protiv LGBT populacije – Presuda dnevnim novinama Press po tužbi Gej strejt alijanse“, saopštenje GSA, <http://gsa.org.rs/2011/06/prva-presuda-zbog-govora-mrznje-protiv-lgbt-populacije-presuda-dnevnim-novinama-press-po-tuzbi-gej-strejt-alijanse>

2. Pravosnažna presuda Nebojši Bakarecu za tešku diskriminaciju LGBT populacije

Presuda Prvog osnovnog suda u Beogradu⁵⁴ kojom je utvrđeno diskriminatorско ponašanje i težak oblik diskriminacije LGBT populacije od strane Nebojše Bakareca, funkcionera Demokratske stranke Srbije (DSS) i gradskog odbornika u Skupštini grada Beograda, je postala pravosnažna nakon što osuđeni Bakarec nije uložio žalbu na prvostepenu presudu u zakonski predviđenom roku⁵⁵. Presuda koja je sada postala pravosnažna je doneta na osnovu članova 11, 12, 13 i 21 Zakona o zabrani diskriminacije. Ovom presudom je takođe Nebojši Bakarecu zabranjeno da ponavlja izvršenu diskriminaciju i naloženo mu je da tužiocu (GSA) isplati sudske troškove.

Pravna služba GSA je tužbu protiv Nebojše Bakareca podnela zbog njegovog teksta pod nazivom "Drugi oktobar 2011." objavljenog 16. septembra 2011. godine na sajtu vidovdan.org (Vidovdan Magazin) u kome je izneo svoje stavove o tome da je homoseksualnost nenormalna i da je treba lečiti psihijatrima i psiholozima.

Alijansa podseća da se Sud u obrazloženju presude osvrnuo i na to da je veoma važno sankcionisati govor mržnje pri tome jasno ukazujući gde prestaje sloboda govora a počinje govor mržnje. Takođe je navedeno da govor mržnje "predstavlja svaka komunikacija koja omalovažava i zastrašuje osobu ili grupu po osnovu kao što je rasa, boja kože, etnička i nacionalna pripadnost, pol, seksualna orijentacija, religija i druge karakteristike i koja doprinosi podsticanju nasilja i predrasuda prema pojedincu ili grupi", kao i da je "suštinska pretnja izražavanju mišljenja sa elementima govora mržnje u tome što poruka sa ovakvim sadržajem ima za cilj da izazove određene negativne posledice po određeno lice ili grupu u zavisnosti od njihovog ličnog svojstva". Sud još smatra da svako ko javno iznosi svoje mišljenje mora odgovorno i sa savešću proceniti gde su granice između slobode govora i govora mržnje i da je iznetim stavovima u tekstu "Drugi oktobar 2011." tuženi Nebojša Bakarec prekršio zabranu govora mržnje predstavljajući istopolnu seksualnu orijentaciju kao bolest i kao nešto "nenormalno" i to putem javnih glasila.

3. Pravosnažna presuda Dariu K. za tešku diskriminaciju na radnom mestu po osnovu seksualne orijentacije

Apelacioni sud u Novom Sadu je doneo pravosnažnu presudu kojom je utvrđeno diskriminatorско ponašanje i težak oblik diskriminacije prema M.A. (25) iz Vršca od strane njegovog kolege Daria K. (26) iz Vlajkovca. Diskriminacija je vršena nekoliko meseci u kontinuitetu na radnom mestu u privatnoj firmi u Vršcu gde su obojica bili zaposleni.

Ovo je prva pravosnažna presuda u Srbiji po osnovu Zakona o zabrani diskriminacije koja se tiče diskriminacije izvršene na radnom mestu zbog drugačije seksualne orijentacije. Pravna služba GSA, koja je zastupala oštećenog M.A. je proces protiv Daria K. vodila od aprila 2011. godine. Pravosnažnom presudom Apelacionog suda je Dariu K. naloženo da oštećenom M.A. isplati 180 hiljada dinara za pretrpljene duševne bolove zbog povreda prava ličnosti, ugleda i časti, kao i da Pravnoj službi GSA nadoknadi sudske troškove u iznosu od 99 hiljada dinara.

M.A. se Alijansi obratio u martu 2011. godine i opisao slučaj u kome ga je njegov kolega Dario K.

54 „Presuda Nebojši Bakarecu za tešku diskriminaciju LGBT populacije“, saopštenje GSA, <http://gsa.org.rs/2012/07/presuda-nebojsi-bakarecu-za-tesku-diskriminaciju-lgbt-populacije>

55 „Presuda Nebojši Bakarecu za tešku diskriminaciju LGBT populacije“, saopštenje GSA, <http://gsa.org.rs/2012/07/presuda-nebojsi-bakarecu-za-tesku-diskriminaciju-lgbt-populacije>

u dužem vremenskom periodu vređao i pretio, čak i fizičkim nasiljem. Ovakvo ponašanje Daria K. je počelo nakon što je on od M.A. bez njegovog znanja uzeo mobilni telefon i pročitao privatne poruke, te je tako saznao za istopolnu seksualnu orijentaciju M.A. Nakon toga osuđeni Dario K. je počeo da preti i da vređa M.A. i između ostalog mu je govorio: "Fuj, pederčino jedna, gadiš mi se", "Odvratani si, treba te staviti na kolac" i "Sve vas treba pobiti", a zatim mu je pretio da "će mu doći glave samo ako stigne nešto iz suda ili policije". Dario K. je u par navrata prema tvrdnjama M.A. bio i fizički nasilan prema njemu. Zbog ovakvog ponašanja svog kolege, M.A. je u više navrata bio prinuđen da zatraži i pomoć lekara.

Apelacioni sud je u ovom slučaju presudio da je tuženi Dario K. diskriminatorski postupao prema tužiocu M.A. zbog njegove istopolne seksualne orijentacije i da je taj postupak ponavljao tokom šestomesečnog perioda čime je izvršio težak oblik diskriminacije. Ova presuda je doneta po osnovu članova 12, 13 i 21 Zakona o zabrani diskriminacije, a Apelacioni sud se u obrazloženju poziva i na kršenje članova 21, 23 i 25 Ustava Srbije koji zabranjuju diskriminaciju po bilo kom osnovu i garantuju pravo na ljudsko dostojanstvo i psihički integritet.

U obrazloženju pravosnažne presude Apelacionog suda između ostalog stoji da je „nesumnjivo da su reči 'peder' i 'pederčina' izrazi koji u našem jeziku imaju značenje negativnog, omalovažavajućeg, obezvređujućeg i uvredljivog označavanja muške osobe istopolne seksualne orijentacije“ kao i da njihovo upućivanje „predstavlja uznemiravajuće i ponižavajuće postupanje koje ima za cilj i predstavlja povredu dostojanstva na osnovu ličnog svojstva – istopolne seksualne orijentacije“. Apelacioni sud je iz činjenice da je nakon saznanja za njegovu seksualnu orijentaciju tuženi češće vređao oštećenog M.A., u više navrata i u dužem periodu, ocenio da takvo ponašanje predstavlja ponovljenu i produženu diskriminaciju, odnosno težak oblik diskriminacije.

Na žalost, prvostepena presuda Osnovnog suda u Vršcu je bila negativna po M.A. jer je njom odbijena tužba za utvrđenje diskriminatorskog postupanja Daria K. i naknadu nematerijalne štete. Međutim, Pravna služba GSA je uložila žalbu Apelacionom sudu u Novom Sadu nakon čega je veće sudija novosadskog Apelacionog suda utvrdilo da je ovakva odluka prvostepenog suda doneta pogrešnom primenom materijalnog prava i zatim donelo osuđujuću pravosnažnu presudu na osnovu već izvedenih dokaza.⁵⁶

Izjava oštećenog M.A. povodom donete pravosnažne presude:

„Trudim se da vredno radim a moja seksualna orijentacija sigurno ne utiče na moje rezultate na poslu. Kao i svima, važna mi je dobra radna atmosfera, a umesto toga sam imao maltretiranje, stalno sam bio depresivan zbog svakodnevnog ponižavanja... Bilo mi je jako teško ali shvatio sam da to ne treba da trpim jer ja nisam uradio ništa loše. Obratio sam se GSA i podneli smo tužbu. Hteo sam da me država zaštiti, da pokaže da je zainteresovana da zaštiti. Zadovoljan sam ovom presudom, jer mi je potvrdila da sam postupio ispravno, ali me je prva presuda baš razočarala. Nakon nje sam mislio da nema pravde ali nisam hteo da odustanem, nastavio sam da se borim i pravda je konačno stigla.“⁵⁷

56 „Prva pravosnažna presuda za tešku diskriminaciju na radnom mestu po osnovu seksualne orijentacije“, saopštenje GSA, <http://gsa.org.rs/2013/01/prva-pravosnazna-presuda-za-tesku-diskriminaciju-na-radnom-mestu-po-osnovu-seksualne-orijentacije>

57 Ibid

VII ZABRANA IZAZIVANJA RASNE, NACIONALNE I VERSKE MRŽNJE

Zabranjeno je i kažnjivo svako izazivanje i podsticanje rasne, nacionalne, verske ili druge neravnopravnosti, mržnje i netrpeljivosti.⁵⁸

1. Govor mržnje prema LGBT osobama policijskog službenika PU Novi Beograd

I.Š. je 16. januara 2012. godine otišla u policijsku stanicu Novi Beograd kako bi obavila proceduru potrebnu za izdavanje nove lične karte i pasoša. Na red je došla oko 15.45 časova, kada ju je primio policajac Ivan P.

Ima po mojoj proceni nešto manje od 30 godina i veoma je krupne građe. Pre nego što me je primio sam, čekajući svoj red, primetila da pokušava „ortački“ da se odnosi prema strankama. Isto se ponašao i sa mnom. Primivši dokumenta koja sam donela, počeo je da se hvali svojim potpisom i rukopisom, a zatim da me ispituje o poreklu mog imena, tvrdivši da u filmu „Kad porastem biću kengur“ postoji ženski lik koji se isto zove. Odmah nakon toga je ničim izazvan počeo vrlo glasno da govori o tome kako je išao da gleda film „Parada“ i kako je iznerviran istim hteo da izađe sa projekcije. Mislim da su svi ljudi iz hodnika mogli da čuju šta govori. Rekao je da mu je „scena sa džudoom“ bila jedina normalna u celom filmu i dodao da je „on lično u par navrata bio u prilici da brani pedere, ali da bi ih umesto toga najradije pobio, jer je Srbin pravoslavac iz patrijarhalne porodice i ne može da gleda kako se oblače u roze trenerke i šetaju dok ih deca gledaju“. Na kraju je napomenuo da je Hitler bio u pravu i da je trebalo sve pedere i Jevreje zajedno da poubija kako ne bi zavlitali svetom. Ja nisam smela da pogledam druge ljude iz hodnika koji su takođe čekali svoj red, jer me je bilo jako sramota što nisam imala hrabrosti da se verbalno suprotstavim tom policajcu.⁵⁹

I.Š. je nakon razgovora sa aktivistima Gej strejt alijanse dobila savet da slučaj prijavi Sektoru unutrašnje kontrole policije.

58 Ustav Republike Srbije, član 49.

59 Iz izjave I.Š. o incidentu, Interna dokumentacija GSA, 23. januar 2012. godine

VIII SLOBODA OKUPLJANJA

Mirno okupljanje građana je slobodno. Okupljanje u zatvorenom prostoru ne podleže odobrenju, ni prijavljivanju. Zborovi, demonstracije i druga okupljanja građana na otvorenom prostoru prijavljuju se državnom organu, u skladu sa zakonom. Sloboda okupljanja može se zakonom ograničiti samo ako je to neophodno radi zaštite javnog zdravlja, morala, prava drugih ili bezbednosti Republike Srbije.⁶⁰

Jemči se sloboda političkog, sindikalnog i svakog drugog udruživanja i pravo da se ostane izvan svakog udruženja.⁶¹

Policija je i u 2012. godini nastavila da štiti mesta okupljanja LGBT osoba, kao što su klubovi i kafići, ali i događaje koje organizuju LGBT organizacije.

Pravo na slobodu okupljanja LGBT osoba u 2012. godini se primenjivalo selektivno, u zavisnosti od događaja koji se organizuje, a razlozi za otkazivanje ili zabranu skupova na otvorenom su bili bezbednosne prirode.

Povodom Dana ponosa 27. juna nekoliko nevladinih organizacija (Labris, Žene u crnom, Kvirija centar, Parada ponosa Beograd) koje se bave ljudskim pravima LGBT osoba je organizovalo kraću šetnju⁶² centrom Beograda u kojoj je učestvovalo oko 50 aktivista. Tokom šetnje, aktivisti su razvili zastavu duginih boja, a nosili su i transparente sa porukama. Ovaj skup je štitila policija, a na njemu nije bilo incidenata.

U 2012. godini GSA je zabeležila dve zabrane skupa od strane nadležnih organa, Parade ponosa⁶³ koja je bila zakazana za 6. oktobar 2012. i ulične akcije u okviru projekta „Zajedno za jednakost LGBT osoba“ u gradu Kragujevcu⁶⁴ u junu 2012. godine.

Iako su u junu 2012. bez incidenata održani ulični događaji-performansi pod nazivom „Demonstracija kartonskih LGBT lutaka“ na gradskim trgovima u Novom Sadu, Nišu i Beogradu, taj događaj nije održan u Kragujevcu jer ga je gradska vlast zabranila. Izvesni „Pokret ponosnih Kragujevčana“ je 18. juna od Odeljenja za komunalne poslove i nadzor grada Kragujevca zatražio odobrenje za zauzeće javne površine zbog održavanja javnog skupa u Kragujevcu na istom mestu i u isto vreme u koje je to još 15. juna od istog Odeljenja zatražila GSA a u skladu sa važećom procedurom koja je od strane GSA u potpunosti ispoštovana. Tim povodom je 20. juna zasedao Savet za bezbednost Grada Kragujevca, kojim predsedava gradonačelnik Veroljub Stevanović i na kome je zaključeno da su i isto vreme i na istom mestu skupove najavile dve organizacije koje imaju suprotne stavove i uverenja, te da je procenjeno da bi istovremeno održavanje ovih događaja ugrozilo „ugled Grada Kragujevca kao jednog od najbezbednijih gradova u Srbiji“. Iz tog razloga je Savet doneo mišljenje da se ne odobre oba skupa, na osnovu kojeg je Odeljenje za komunalne poslove donelo rešenje o odbijanju zahteva za održavanje događaja koji je zakazala GSA.

60 Ustav Republike Srbije, član 54.

61 Ustav Republike Srbije, član 55, stav 1.

62 <http://www.telegraf.rs/vesti/beograd/265815-aktivisti-obelezili-medjunarodni-dan-ponosa>

63 http://www.b92.net/info/vesti/index.php?yyyy=2012&mm=10&dd=04&nav_category=12&nav_id=648357

64 <http://gsa.org.rs/2012/06/zabranjena-akcija-gsa-u-kragujevcu/>

Iako je datum Parade ponosa 2012. najavljen još u maju te godine pod sloganom „Ljubav, vera, nada“, tema održavanja Parade se slično prethodnoj godini aktuelizovala oko mesec dana pre njenog održavanja. U čitavom tom periodu bio je vidan nedostatak volje i energije da se ona zaista održi, kako od strane nadležnih institucija, tako i od strane organizatora Parade. Politička podrška za održavanje Parade, iskazana u nešto većoj meri kroz kampanju „Bitno je!“ tokom predizbornog perioda je približavanjem datuma Parade vidljivo opadala. U odnosu na podršku Paradi 2010. i donekle 2011. ovaj događaj 2012. je skoro potpuno ostao bez saveznika iz redova političara i državnih institucija.

Po sličnom scenariju iz 2011. godine, nekoliko ekstremističkih desničarskih organizacija je prijavilo svoje skupove istog dana kada je planirana Parada ponosa, što je 3. oktobra dovelo do zabrane svih skupova planiranih za taj dan ili dan ranije od strane Ministarstva unutrašnjih poslova iz bezbednosnih razloga.

Premijer Srbije Ivica Dačić⁶⁵ je tom prilikom rekao da je takva odluka doneta jer postoje najava ozbiljnijeg ugrožavanja reda i mira i bezbednosti građana građana. «U ovom trenutku smatramo da je Srbiji najmanje potrebno da dođe do sukoba i žrtava i da su se zato stekli uslovi da se zabrane svi skupovi zakazani za 6. oktobar, uključujući i šetnju u okviru «Parade ponosa», istakao je Dačić u izjavi dostavljenoj Tanjugu. To, precizirao je on, znači da će biti odloženo održavanje utakmica najavljenih za taj dan, i svih skupova u znak protivljenja održavanju «Parade ponosa» s ciljem da se sačuva stabilan javni red i mir. «Kredibilitet Srbije je jako važan da pokaže snagu svoje države i ovo ne znači nikako povlačenje i kapitulaciju pred nekima koji misle da mogu svojim paramilitarnim i bilo kakvim drugim pretnjama da ugroze održavanje javnih skupova, već je procenjeno da u ovom trenutku može da dođe do ozbiljnog ugrožavanja javnog reda i mira, što može ozbiljno ugroziti interese građana i države u celini».

Članica Organizacionog odbora Parade ponosa Maja Mičić⁶⁶ rekla je da su organizatori dobili rešenje iz Policijske uprave Savski venac, kojim se zabranjuje skup legalno zakazan za subotu, 6. oktobar. «Ova odluka pokazuje da država nije spremna, ne samo da se obračuna sa huliganima, već i da nije spremna da se pozabavi povećanjem stepena ljudskih prava u Srbiji. Čini mi se da država nije ni sve-sna šta uopšte znače ljudska prava». Mičić je najavila da će se organizatori će se, kao i prethodnih godina, žaliti Ustavnom sudu Srbije.

Kontroverzna izložba fotografija švedske umetnice Elizabet Olson Valin "Ecce Homo" koja je u okviru Pride week-a zakazana u Centru za kulturnu dekontaminaciju za dan kada je zabranjena Parada ponosa, ipak je održana. Policija je privela jednu osobu tokom održavanja izložbe, ali nije navela detalje. Prethodno su ekstremističke organizacija "Naši" i "Obraz" saopštili da je policija privela sedam njihovih pripadnika, jer su bili nosili obeležjima pokreta i oduzela im letke kojima su pozivali na otkazivanje izložbe. Zabranu izložbe "Ecce Homo" zatražili su pre toga pokret "Dveri" i patrijarh Irinej. Dve hiljade policajaca bilo je raspoređeno je u centru grada da bi sprečili eventualni napad protivnika i neistomišljenika posetilaca izložbe. Nekoliko ulica je iz bezbednosnih razloga bilo zaprečeno čeličnim rešetkama, a kvart je obezbeđivalo više stotina policajaca opremljenih za razbijanje demonstracija.

65 <http://www.novosti.rs/vesti/naslovna/drustvo/aktuelno.290.html:399631-Zabranjena-quotParada-ponosaquot-otvorena-kontroverzna-izlozba>

66 <http://www.e-novine.com/srbija/vesti/72328-Zabranjena-Parada-ponosa.html>

IX PRAVO NA OBRAZOVANJE

*Svako ima pravo na obrazovanje.*⁶⁷

*Zakonom o osnovama sistema obrazovanja su utvrđeni i sledeći ciljevi: pun intelektualni, emocionalni, socijalni, moralni i fizički razvoj svakog deteta i učenika, u skladu sa njegovim uzrastom, razvojnim potrebama i interesovanjima; razvoj sposobnosti komuniciranja, dijaloga, osećanja solidarnosti, kvalitetne i efikasne saradnje sa drugima i sposobnosti za timski rad i negovanje drugarstva i prijateljstva; razvijanje sposobnosti za ulogu odgovornog građanina, za život u demokratski uređenom i humanom društvu zasnovanom na poštovanju ljudskih i građanskih prava, prava na različitost i brizi za druge, kao i osnovnih vrednosti pravde, istine, slobode, poštenja i lične odgovornosti; razvoj i poštovanje rasne, nacionalne, kulturne, jezičke, verske, rodne, polne i uzrasne ravnopravnosti, tolerancije i uvažavanje različitosti.*⁶⁸

1. Slučaj učenika prvog razreda osnovne škole iz Čačka

Sonja Jovanović iz Čačka, majka učenika prvog razreda osnovne škole „Dragiša Mišović“, je u izjavi datoj dnevnom listu Press rekla da su tri učenika i jedna učenica iste škole zlostavljali njenog sina u školskom toaletu psihički, fizički i seksualno. Ona je objasnila da su tri starija učenika ugurala glavu njenog sina u pisoar, mokrili po njemu i vukli ga za polni organ, nazivajući ga lezbejkom jer ima dužu kosu.

„Moje dete je brutalno zlostavljano u toaletu škole. Pet minuta pred kraj časa i tokom velikog odmora, kada je otišao u toalet, sačekala su ga tri učenika starijih razreda i jedna devojčica koja je treći razred. To nije bio prvi put od polaska u školu da su ga zlostavljali, a jednom prilikom su ga čak oborili na pod i gazili po njemu. Ovoga puta su ga šutirali, nabili mu glavu u pisoar i mokrili po njemu, vukli ga za polni organ, psovali mu sestru i brata, rekli da će ga drogirati, da je lezbejka jer ima dužu kosu, da će ga čekati po dvojica na ulazu u školu da ga prebiju ako ikome prijavi šta se dešavalo i još svakakve gadosti. Devojčica je sve to snimala mobilnim telefonom. Kada je došao iz škole sve je to drhteći ispričao. Kada sam došla u školu, pedagog mi je kroz smeh rekla da je tako svake godine, jedno mesec-dva dok ih ne prođe, a da im najmlađi učenici dođu kao igračke.“⁶⁹

67 Ustav Republike Srbije, član 71, stav 1.

68 Zakon o osnovama sistema obrazovanja i vaspitanja, član 4, Službeni glasnik RS, br. 72/2009.

69 “Mom sinu su nabili glavu u pisoar i mokrili po njemu”, Vesti.rs, Press online, <http://www.vesti.rs/Sport/Mom-sinu-su-nabili-glavu-u-pisoar-i-mokrili-po-njemu.html>

GEJ STREJT ALIJANSA SE ZAHVALJUJE

Članicama i članovima GSA

Žrtvama nasilja i diskriminacije koje su prijavile slučajeve i koje su spremne da se bore za svoja prava i prava drugih

Advokatima Pravne službe GSA

LGBT organizacijama i drugim partnerima iz nevladinog sektora

Internacionalnim partnerima i ambasadama

Državnim institucijama i nezavisnim regulatornim telima

Političkim partijama

Članicama i članovima Savetodavnog odbora GSA

Medijima i medijskim udruženjima

Kompanijama

I svima koji daju podršku LGBT osobama u Srbiji

REALIZACIJA IZVEŠTAJA:

Gej Strejt Alijansa Gay Straight Alliance

www.gsa.org.rs

MAJ 2013. GODINE